

Dnro V/11049/2025

4.12.2025

Raportti Euroopan komissiolle alkoholiyhtiön toiminnasta 2024

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Alkoholilainsäädäntö ja sen muutokset Suomessa vuonna 2024	4
2.1	Tarkasteluvuosi 2024	4
2.2	Muutokset alkoholilakiin	6
2.3	Muut alkoholiin liittyvät lainsäädännön muutokset	6
3	Alkoholin kulutus ja kulutuksesta aiheutuneita haittoja sekä alkoholihaittojen ehkäisy vuonna 2024	7
3.1	Alkoholin kulutus Suomessa	7
3.2	Alkoholin kulutuksesta aiheutuneita haittoja	11
3.3	Alkon toiminta alkoholista aiheutuneiden haittojen ehkäisyssä	13
3.4	Alkon vastuullinen alkoholijuomien hankinta	15
4	Alkon toiminta vuonna 2024 – myymälät ja valikoima sekä niissä tapahtuneet muutokset	19
4.1	Alkon myymälät ja niissä tapahtuneet muutokset vuonna 2024	19
4.2	Alkon valikoima ja valikoimassa tapahtuneet muutokset vuonna 2024	21
4.3	Alkon valikoimaanottomenettely ja siinä tapahtuneet muutokset vuonna 2024	26
4.4	Tavarantoimittajayhteistyö ja sidosryhmien kuuleminen	43
4.5	Aistinvaraiset arvioinnit	44
4.6	Esteellisyys ostoprosessissa	44
4.7	Alkon maahantuontipalvelu	45
5	Alkon monopolitoiminnan valvonta vuonna 2024	46
5.1	Kilpailu- ja kuluttajavirasto	46
5.2	Valvira	47
6	Lopuksi	48

1 Johdanto

Sosiaali- ja terveysministeriön (STM) kirjeen 31.5.1996 (Dnro 8/63/96) mukaisesti Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, jäljempänä Valvira, raportoi alkoholijuomien vähittäismyyntimonopolin Alko Oy:n, jäljempänä Alko, toiminnasta.

Tässä vuoden 2024 raportissa Valvira kuvaa Euroopan komissiolle Suomen alkoholitoimintaympäristöä ja siinä tapahtuneita muutoksia sekä niiden vaikutuksia Alkon toimintaan. Raportissa kuvataan koko vuoden 2024 toimintaa, koska käsiteltäviä asioita on ollut vähän.

Raportti sisältää tilastotietoja Alkon myymäläverkoston ja jakelupaikkojen kehittymisestä, alkoholijuomien tuoteryhmäkohtaisista myynneistä sekä valikoimaanotto prosessista ja siinä tapahtuneista muutoksista. Vuoden 2024 raportissa tarkastellaan Alkon toimintaa kansallisten säännösten valossa ja raportoidaan Alkon monopoliasemaan liittyvästä viranomaisvalvonnasta.

Valvira on 10.6.2025 pyytänyt Alkolta tietoja sen toiminnasta vuonna 2024. Alko toimitti pyydetty tiedot Valviralle 25.6.2025.

Lisäksi Valvira on 10.6.2025 pyytänyt Kilpailu- ja kuluttajavirastolta (KKV) lausuntoa sen vuonna 2024 käsittelemistä ja käsiteltävänä olevista asioista, jotka koskivat Alkoa. Kilpailu- ja kuluttajavirasto toimitti lausuntonsa Valviralle 25.8.2025.

Alkolle sekä Kilpailu- ja kuluttajavirastolle on varattu mahdollisuus lausua raportista sen luonnosvaiheessa.

Raportin Alkoa käsittelevien tietojen lähdeaineistona on käytetty Alkolta saatua selvitystä vuoden 2024 toiminnasta, Alkon vuosikertomus 2024 -julkaisua, Alkon valikoimaanotto ja vähittäismyynti -opasta sekä Valviran omaa materiaalia. Suomen alkoholioloja kuvaavia tietoja ja tilastoja käsittelevässä osiossa lähdeaineistona on käytetty Alkoholijuomien kulutus 2024 -tilastoraporttia. Julkaisu on saatavissa Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) internetsivuilta, osoitteesta www.thl.fi. Kuolemansyytiedot vuodelta 2023 on saatu Tilastokeskuksen verkkojulkaistusta Suomen virallinen tilasto (SVT): Kuolemansyyt -julkaisusta. Lisäksi raportin teossa on hyödynnetty Valviran ja THL:n keräämiä ja julkaisemia alkoholitilastoja sekä Tilastokeskuksen julkaisemaa Rikos- ja pakkokeinotilastoa.

2 Alkoholilainsäädäntö ja sen muutokset Suomessa vuonna 2024

2.1 Tarkasteluvuosi 2024

Alkoholilain (1102/2017) tarkoituksena on ehkäistä alkoholista aiheutuvia haittoja. Järjestelmän pääperiaatteena on alkoholijuomien valmistuksen ja myynnin luvanvaraisuus sekä Alkon vähittäismyyntimonopoli enemmän kuin 5,5 tilavuusprosenttia tai käymisteitse valmistettujen kohdalla, enemmän kuin 8,0 tilavuusprosenttia sisältävien alkoholijuomien osalta.

Pidemmällä aikavälillä tarkasteltuna alkoholijuomien kokonaiskulutus on pääsääntöisesti vähentynyt vuodesta 2007 lähtien. Kulutuksen väheneminen jatkui myös vuonna 2024. Alkoholijuomien Vähittäiskulutus väheni, samoin kuin anniskelukulutus. Matkustajatuonnissa oli myös huomattavaa laskua, mutta verkko-ostot ulkomaisista verkkokaupoista kasvoivat.

Vuoden 2024 aikana jatkettiin alkoholilain muutosten valmistelua hallitusohjelmakirjausten mukaisesti.

Petteri Orpon hallituksen 20.6.2023 julkistetussa hallitusohjelmassa on kirjaus, jonka mukaan hallitus uudistaa alkoholipolitiikkaa vastuullisesti eurooppalaiseen suuntaan ja jatkaa vuonna 2018 tehtyä alkoholilain kokonaisuudistusta. Hallitusohjelmassa on alkoholikauppaan liittyen seuraavat kirjaukset:

- Nykyisessä alkoholilain 17 pykälässä määritelty vähittäismyyntilupa laajennetaan enintään 5,5 prosenttia alkoholia sisältävien juomien lisäksi koskemaan enintään 8 prosenttia alkoholia sisältäviä käymisteitse valmistettuja juomia.
- Puoliväliriiheen mennessä tehdään STM:n ja TEM:n yhteistyössä selvitys 15 prosentin vahvuisten viinien myynnin vapauttamisesta.
- Toteutetaan riippumaton selvitys alkoholipolitiikan sääntelyn siirtämisestä sosiaali- ja terveysministeriöstä työ- ja elinkeinoministeriöön. Hallitus ei muuta Alkon kansanterveydellistä tehtävää ja asemaa.
- Mahdollistetaan kaikille kotimaisille pien- ja käsityöläispanimoille, pientislaamoille ja viinitiloille niiden tuotteiden myynti valmistuspaikoilta suoraan kuluttajille vähittäismyyntiluvalla.

- Selkiytetään vallitseva epäselvä tulkinta yksiselitteiseksi siten, että suomalaisilla on oikeus ostaa etämyyntimenettelyn kautta alkoholia toisissa EU-maissa toimivilta yrityksiltä.
- Mahdollistetaan myös Alkolle ja kotimaisille vähittäismyyntiluvallisille toimijoille alkoholin verkkokauppa sekä muut jakeluun ja noutoon perustuvat vähittäismyyntikonseptit, kuitenkin ikärajavaltvonta turvaten. Maan sisäisessä toimitusmyynnissä noudatetaan käsityöläispanimo-, pienpanimo- ja tilaviinipoikkeukset huomioden voimassa olevia kotimaan vähittäismyynnin vahvuusrajoja.
- Suomi hakee listautumista EU:n viinintuottajamaiden luetteloon.
- Poistetaan suomalaisten toimijoiden ulkomaille suuntautuvan markkinoinnin rajoitukset EU-oikeuden rajoissa.
- Uudistukset toteutetaan EU-oikeuden näkökulmasta hyväksyttävällä tavalla.

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi alkoholilain muuttamisesta 173/2024 annettiin 10.10.2024. Esityksessä ehdotettiin alkoholilakia muutettavaksi siten, että, alkoholijuomien kotiinkuljetus sallittaisiin tietyin edellytyksin. Euroopan komissio antoi esityksestä 17.12.2024 yksityiskohtaisen lausunnon. Lausunnossa komissio esitti huolensa lupajärjestelmän syrjivästä vaikutuksesta muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneisiin toimijoihin, jotka haluavat tarjota alkoholijuomia kuluttajille Suomessa. Komission mukaan ilmoitetulla luonnoksella lisättäisiin itse asiassa oikeudellista epävarmuutta, joka liittyy muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden toimijoiden harjoittamaan etämyyntiin, ja annettaisiin samalla selvästi kotimaisille talouden toimijoille mahdollisuus myydä alkoholijuomia kotiinkuljetuksella. Ilmoitettu luonnos vaikuttaisi komission mukaan olevan SEUT-sopimuksen 34 ja 36 pykälän vastainen. Käytännössä tämä tarkoitti sitä, että kysymys etämyynnistä olisi ratkaistava samalla, kun säädetään kotimaisten toimijoiden oikeudesta kotiinkuljetukseen.

Elokuussa 2024 sosiaali- ja terveysministeriö sekä työ- ja elinkeinoministeriö asettivat selvityshenkilön selvittämään enintään 15-prosenttisten viinien myynnin vapauttamista. Selvityksen teosta on sovittu hallitusohjelmassa ja se on osa alkoholisääntelyä koskevaa uudistuskokonaisuutta. Selvityksen on määrä valmistua ennen hallituksen puoliväliriihtä, joka järjestetään keväällä 2025. Selvityshenkilö selvittää toteuttamisvaihtoehtoja viinien myynnin vapauttamiseen sekä arvioi niiden vaikutuksia muun muassa väestön terveyteen ja hyvinvointiin, työntekijöihin, elinkeinovapauteen, markkinoiden toimivuuteen ja kilpailuun, alkoholivalvontaan, julkiseen talouteen sekä sisäiseen turvallisuuteen ja järjestykseen.

Selvityshenkilön tehtävänä on myös arvioida vaikutuksia Alko Oy:n toimintaan, tehtäviin ja asemaan sekä päivittäistavarakaupan, alkoholin tuottajien, maahantuojaisten, tukkukaupan, ravintoloiden ja varustamoiden toimintaan. Lisäksi selvityshenkilö arvioi toteuttamisvaihtoehtojen kilpailuoikeudellisia ja EU-oikeudellisia reunaehdot.

2.2 Muutokset alkoholilakiin

Vuonna 2024 alkoholilakiin tehtiin muutoksia käymisteitse valmistettujen alkoholijuomien luvanvaraisen vähittäismyyntin prosenttirajan nostamisesta. Muutokset hyväksyttiin eduskunnassa 5.6.2024 ja ne tulivat voimaan 10.6.2024.

Vähittäismyyntiluvan haltijat voivat muutoksen myötä myydä vähittäismyyntipaikoissaan, esimerkiksi kaupoissa ja ravintoloissa, 5,5 tilavuusprosentin vahvuisten alkoholijuomien lisäksi korkeintaan 8 til.-% vahvuisia käymisteitse valmistettuja alkoholijuomia.

Alkon näkökulmasta muutos nosti erityisaseman ulkopuolisten, käymisteitse valmistettujen tuotteiden rajaa 5,5 prosentista 8 prosenttiin. Jotta Alko ei signaloisi hintoja ja valikoimia kilpailulainsäädännössä kielletyllä tavalla, Alko on eriyttänyt erityisaseman ulkopuolisten tuotteiden valikoimaanoton ja hinnoittelun.

2.3 Muut alkoholiin liittyvät lainsäädännön muutokset

Alkoholijuomien verotusta kiristettiin vuoden 2024 alusta siten, että väkevien alkoholijuomien ja viinien verotusta kiristettiin yhteensä 40 miljoonalla eurolla ja oluen verotusta kevennettiin 25 miljoonalla eurolla. Veronkorotukset toteutettiin siten, että viinin ja muiden käymisteitse valmistettujen juomien veroa korotettiin noin 8,3 prosenttia, välituotteiden veroa keskimäärin noin 12,7 prosenttia ja etyylialkoholijuomaryhmän veroa noin 8,8 prosenttia. Enintään 5,5 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävien viinien ja muiden käymisteitse valmistettujen juomien veroa ei korotettu kuten ei myöskään enintään 2,8 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävien etyylialkoholipohjaisten juomien veroa.

Oluen veroa puolestaan alennettiin noin 4,9 prosenttia. Miedon enintään 3,5 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävän oluen veroa ei kuitenkaan alennettu, sillä vähäalkoholisimpien oluiden vero oli jo ennestään matalampi kuin alkoholittomista juomista kannettava virvoitusjuomavero. Keskimäärin alkoholijuomien valmisteverotus kiristyi vuoden 2024 alusta noin kahdella prosentilla. Alkoholiveron kertymä vuonna 2024 oli 1 446 miljoonaa euroa.

3 Alkoholin kulutus ja kulutuksesta aiheutuneita haittoja sekä alkoholihaittojen ehkäisy vuonna 2024

3.1 Alkoholin kulutus Suomessa

Vuonna 2024 alkoholijuomien kokonaiskulutus oli 8,3 litraa sataprosenttisena alkoholina 15 vuotta täyttäneeltä asukasta kohti laskettuna. Sataprosenttiseksi alkoholiksi muunnettuna alkoholijuomien kokonaiskulutus oli 39,9 miljoonaa litraa. Kokonaiskulutus väheni vuoteen 2023 verrattuna 4,4 prosenttia 15 vuotta täyttäneeltä asukasta kohti laskettuna.

Kokonaiskulutus jaetaan tilastoituun ja tilastoimattomaan kulutukseen. Tilastoitu kulutus voidaan eritellä anniskelukulutukseen ja vähittäiskulutukseen. Alkoholijuomien tilastoimattomaan kulutukseen lasketaan virallisen kulutustilaston ulkopuolelle jäävä alkoholin kulutus, joka muodostuu matkustajatuonnista ja internetin kautta ulkomailta ostetuista alkoholijuomista.

Vuonna 2024 alkoholijuomien tilastoitu kulutus oli 7,2 litraa sataprosenttisena alkoholina 15 vuotta täyttäneeltä asukasta kohti laskettuna, mikä oli 3,5 prosenttia vähemmän verrattuna edelliseen vuoteen. Yhteensä tilastoitu kulutus oli 34,6 miljoonaa litraa sataprosenttista alkoholia, mikä oli 2,5 % vähemmän verrattuna vuoteen 2023.

Tilastoimaton kulutus arvioitiin noin 1,1 litraksi sataprosenttisena alkoholina 15 vuotta täyttäneeltä asukasta kohti laskettuna, ja sen määrä väheni 10,4 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Tilastoimattoman kulutuksen määrä oli arviolta 5,3 miljoonaa litraa sataprosenttiseksi alkoholiksi muunnettuna, mikä vastaa 13 prosentin osuutta kokonaiskulutuksesta. Tästä kulutuksesta alkoholijuomien ostaminen ulkomaisista verkkokaupoista lisääntyi 3,4 prosenttia, ollen arviolta 9 miljoonaa litraa eli 0,8 miljoonaa litraa sataprosenttiseksi alkoholiksi muunnettuna. Ulkomaisista verkkokaupoista ostettujen alkoholijuomien osuus tilastoimattomasta kulutuksesta oli noin 15 prosenttia. Matkustajatuonti väheni 12,5 prosenttia vuoteen 2023 verrattuna. Suomalaiset matkustajat toivat vuonna 2024 alkoholijuomia ulkomailta yhteensä 43 miljoonaa litraa eli 4,5 miljoonaa litraa sataprosenttiseksi alkoholiksi muunnettuna.

Alkoholijuomien kulutus painottuu vähittäiskulutukseen eli Alkon myymälöistä sekä alkoholijuomia myyvistä elintarvikeliikkeistä, kioskeista ja huoltoasemilta

hankittuihin alkoholijuomiin. Alkoholijuomien vähittäiskulutus oli vuonna 2024 kokonaisuudessaan 30,3 miljoonaa litraa sataprosenttisena alkoholina, ja 6,3 litraa 15 vuotta täyttäneeltä asukasta kohti laskettuna. Koko väestön tasolla vähittäiskulutus väheni 2,2 prosenttia ja 15 vuotta täyttäneeltä asukasta kohti laskettuna vähennystä oli 3,1 prosenttia verrattuna vuoteen 2023. Vähittäiskulutuksen osuus alkoholijuomien kokonaiskulutuksesta oli 76 prosenttia ja 88 prosenttia tilastoidusta kulutuksesta.

Alkoholijuomien anniskelukulutus oli vuonna 2024 yhteensä 4,3 miljoonaa litraa sataprosenttisena alkoholina eli noin 0,90 litraa 15 vuotta täyttäneeltä asukasta kohti. Anniskelukulutuksen osuus on 11 prosenttia alkoholijuomien kokonaiskulutuksesta ja 13 prosenttia tilastoidusta kulutuksesta. Anniskelukulutus väheni vuonna 2024 edelliseen vuoteen verrattuna 4,7 prosenttia sataprosenttisena alkoholina ja 5,6 % 15 vuotta täyttäneeltä asukasta kohti laskettuna.

Taulukko 1. Alkoholijuomien kokonaiskulutus (litraa) vuosina 1995 ja 2018–2024 (100-prosenttista alkoholia 15 vuotta täyttäneeltä asukasta kohti). Vuodesta 2014 alkaen tilastoimaton kulutus on korjattu vastaamaan muutettua määrittelyä. Myös kokonaiskulutus on laskettu uudestaan.

	1995	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Tilastoitu kulutus	8,3	8,4	8,2	8,2	8,6	7,6	7,4	7,2
Tilastoimaton kulutus	2,7	1,7	1,6	1,1	0,8	1,3	1,2	1,1
Kokonaiskulutus	11,0	10,1	9,8	9,2	9,0	8,9	8,7	8,3

Vuonna 2024 oluiden osuus tilastoidusta kulutuksesta kasvoi edellisvuoteen verrattuna yhden prosenttiyksikön ja juomasekoitusten osuus 0,7 prosenttiyksikköä. Väkevien juomien osuus pieneni eniten, 1,5 prosenttiyksikköä. Oluet olivat edelleen selkeästi suurin juomaryhmä 47 prosentin osuudella. Väkevien alkoholijuomien osuus tilastoidusta kulutuksesta oli 19 prosenttia. Mietojen viinien osuus oli 20 prosenttia. Juomasekoitusten

osuus oli 11 prosenttia ja siiderien 3 prosenttia. Viimeisten kymmenen vuoden aikana väkevien juomien, oluiden ja siidereiden osuus tilastoidusta kulutuksesta on pääsääntöisesti vähentynyt, kun taas juomasekoitusten osuus on kasvanut.

Kesäkuun 10. päivä voimaan tulleen lain mukaan päivittäistavarakaupat ja vastaavat voivat myydä enintään 8 tilavuusprosenttia alkoholia sisältäviä, käymisteitse valmistettuja juomia ja enintään 5,5, tilavuusprosenttia sisältäviä muita alkoholijuomia. Sitä ennen vuoden 2018 alussa voimaan tulleen alkoholilain myötä päivittäistavarakaupat voivat myydä kaikkia enintään 5,5 tilavuusprosenttia sisältäviä juomia. Ennen vuotta 2018 ne saivat myydä käymisteitse valmistettuja, enintään 4,7 tilavuusprosenttia alkoholia sisältäviä juomia.

Vuoden 2017 jälkeen mietojen alkoholijuomien kulutuksen rakenne on muuttunut siten, että yli 5,5 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävien juomasekoitusten, vahvan oluen ja myös vahvan siiderin osuudet ovat kasvaneet. Vuonna 2017 vahvojen juomasekoitusten, vahvan oluen ja vahvan siiderin yhteenlaskettu osuus mietojen alkoholijuomien kulutuksesta oli 9 prosenttia, kun se vuonna 2024 oli 32 prosenttia. Keskioluen osuus mietojen alkoholijuomien kulutuksesta on pienentynyt joka vuosi vuoden 2017 jälkeen.

Alkoholijuomien vähittäiskulutuksessa ja anniskelukulutuksessa juomaryhmien kulutuksen rakenne eroaa toisistaan. Vähittäiskulutuksessa ja anniskelukulutuksessa juomaryhmien kulutus on samansuuntaista, vaikka tarkat osuudet vaihtelevat. Vähittäiskulutuksessa mietojen viinien ja väkevien juomien osuus on suurempi kuin anniskelukulutuksessa. Oluiden, siiderien ja juomasekoitusten osuudet ovat puolestaan anniskelukulutuksessa suurempia kuin vähittäiskulutuksessa. Väkevien viinien kulutus painottuu vähittäiskulutukseen. Oluiden yhteenlaskettu kulutus oli 3,3 litraa sataprocenttista alkoholia 15 vuotta täyttäneeltä asukasta kohti vuonna 2024. Väkevien juomien kulutus oli 1,4 litraa ja viinien kulutus 1,5 litraa. Juomasekoitusten (0,8 litraa) ja siiderien (0,2 litraa) kulutus oli edelleen selkeästi vähäisempää muihin juomaryhmiin verrattuna. Kulutus väheni vuoteen 2023 verrattuna kaikissa juomaryhmissä, paitsi juomasekoituksissa ja vahvassa oluessa. Eniten väheni väkevien viinien (-15,5 %), viinojen (-11,0 %) ja muiden väkevien juomien (-9,8 %) sekä siiderien (-8,0 %) kulutus. Myös mietojen viinien (-3,2 %) ja keskioluen (-3,4 %) kulutus väheni. Sen sijaan vahvan oluen kulutus kasvoi 7,3 prosenttia ja juomasekoitusten kulutus 3,6 prosenttia.

Oluiden tilastoitu kulutus 15 vuotta täyttäneeltä asukasta kohti on ollut korkeimmillaan 4,9 litraa vuonna 1992, minkä jälkeen niiden kulutus on

hiljalleen vähentynyt. Vuonna 2018 kulutus painui alle neljään litraan ja on tämän jälkeen vähentynyt vuosittain. Väkevien alkoholijuomien kulutus on vähentynyt merkittävästi verrattuna 1970- ja 1980-lukuihin, jolloin väkeviä juomia kulutettiin sataprosenttisena alkoholina lähes 4 litraa 15 vuotta täyttäneeltä asukasta kohti. Väkevien alkoholijuomien kulutus pysyi yli kahdessa litrassa vuoteen 2013 asti. Tämän jälkeen kulutus 15 vuotta täyttäneeltä asukasta kohti on pysynyt alle kahdessa litrassa ja oli 1,4 litraa vuonna 2024.

Taulukko 2. Eri alkoholijuomaryhmien kulutus (tuhatta litraa) vuosina 2023–2024

Tuoteryhmä	2023	2024
Väkevät juomat	21 553	19 541
Viinit	57 126	57 455
Siiderit	21 706	19 876
Juomasekoitukset	69 697	71 122
Mallasjuomat	348 870	344 707
Yhteensä 100 % alkoholina	35 501	34 594

Vuonna 2024 kulutuksesta 76 prosenttia oli vähittäismyyntikulutusta, johon myös Alkon myynti tilastoidaan. Alla on esitetty tiedot Alkon myynnin kehityksestä.

Taulukko 3. Alkon myynnin kehitys (tuhatta litraa) tuoteryhmittäin vuonna 2024 verrattuna edellisvuoteen (muutos edelliseen vuoteen -7,4 %)

Tuoteryhmä	2023	2024
Väkevät alkoholijuomat	19 384	17 690
Väkevät viinit	1 899	1 656

Miedot viinit	47 972	44 259
Siiderit	372	320
Juomasekoitukset	2 063	2 039
Mallasjuomat	4 643	4 645
Yhteensä	76 333	70 609

3.2 Alkoholin kulutuksesta aiheutuneita haittoja

Aikaisempaan tapaan tässä raportissa käsitellään edeltävän vuoden (2023) tilastotietoja alkoholihaittojen osalta.

Vuonna 2023 alkoholiperäisiin tauteihin ja alkoholimyrkytykseen menehtyi 63 henkeä enemmän kuin edellisenä vuonna. Alkoholiperäisiin tauteihin ja alkoholimyrkytykseen menehtyi 1 727 henkeä, joista miehiä 1 283 ja naisia 444. Alkoholin aiheuttamiin syihin kuoli lähes kolme prosenttia kaikista kuolleista. Ikävakioitu alkoholikuolleisuus kasvoi 1,8 % edellisvuodesta.

Suurin osa alkoholikuolemista johtuu alkoholin pitkäaikaisesta jatkuvasta käytöstä. Alkoholin aiheuttamien maksasairauksien osuus on pitkään ollut yli puolet kaikista alkoholikuolemista. Sen sijaan tapaturmaisten alkoholimyrkytysten osuus on pienentynyt. Kymmenessä vuodessa alkoholimyrkytysten määrä on puolittunut. Vuonna 2023 alkoholimyrkytysten osuus kaikista alkoholin aiheuttamista kuolemista oli alle 10 %.

Naisten ikävakioitu kuolleisuus alkoholiperäisiin tauteihin ja alkoholimyrkytykseen kasvoi edellisvuodesta (yli 5 %) enemmän kuin miesten kuolleisuus (alle 1 %), mikä kavensi kuolleisuuseroja. Miesten kuolleisuus alkoholiperäisiin syihin oli kuitenkin yhä selvästi suurempaa kuin naisten.

Alkoholisyyhin kuolleista 65 vuotta täyttäneiden osuus on kasvanut huomattavasti 2000-luvulla (2000: 15 %, 2012: 24 %, 2022: 44 %, 2023: 50 %). Vuonna 2023 alkoholin aiheuttamissa kuolleissa oli ensimmäistä kertaa enemmän 65 vuotta täyttäneitä kuin työikäisiä (15–64-vuotiaita). Vuonna 2023 alkoholiperäisiin syihin kuolleiden mediaani-ikä oli miehillä 64 vuotta ja naisilla 65 vuotta.

Vuonna 2023 alkoholiperäisiin syihin kuoli 859 työikäistä. Määrä on 65 kuollutta vähemmän kuin edellisellä vuonna. Työikäisten miesten ja naisten alkoholikuolleisuus on supistunut selvästi vuoden 2007 huipputasosta, jolloin kuolleita oli lähes 1800. Työikäisiä miehiä menehtyi alkoholista johtuviin syihin kolme kertaa enemmän kuin samanikäisiä naisia.

Alkoholin käyttöön liittyviin kuolemiin on laskettu alkoholisairauksiin ja alkoholimyrkytyksiin kuolleiden lisäksi alkoholin vaikutuksen alaisena tapaturmaan ja väkivaltaan kuolleet. Vuonna 2023 tapaturmiin ja väkivaltaan kuoli päihtyneenä 460 henkilöä.

Vuonna 2023 kuolintodistuksen kirjoittanut lääkäri arvioi päihtymyksen myötävaikuttaneen tapaturmaiseen kuolemaan 268 tapauksessa. Suurimmalla osalla, 244 henkilöllä, päihtymyksen aiheutti alkoholi. Muilla päihtymyksen syynä oli alkoholin lisäksi/sijasta huumeet ja/tai päihdyttävät lääkeaineet.

Päihteiden osallisuus tapaturmakuolemiin on vähentynyt viimeisen 15 vuoden aikana. Vuonna 2023 päihteet myötävaikuttivat joka kymmenenteen tapaturmaiseen kuolemaan, mikä on vähän vähemmän kuin edellisellä vuonna.

Vuonna 2023 päihtymyksellä oli osuutta kuolemaan varsinkin hukkuneilla ja saunan kuumuuteen kuolleilla. Heistä yli 40 prosentilla päihtymys myötävaikuttanut kuolemaan. Tukehtuneista, tulipaloissa kuolleista ja kylmyyteen menehtyneistä useammalla kuin joka kolmannella päihtymys mainittiin myötävaikuttavaksi tekijäksi. Kuolemansyytilastossa päihtymys on määritelty kuolintodistukselta. Luvuissa ovat mukana alkoholipäihtymyksen lisäksi myös huume- ja lääkepäihtymykset. Luvut eivät sisällä tapaturmaisia alkoholi-, lääke- ja huumemyrkytyksiä.

Vuonna 2023 poliisin tietoon tuli 15 919 rattijuopumusrikosta eli henkilö oli ajanut alkoholin vaikutuksen alaisena tai huumaantuneena. Rattijuopumusten kokonaismäärä väheni hieman vuoteen 2022 verrattuna (16 098). Puhtaasti alkoholirattijuopumuksia kaikista rattijuopumuksista oli yli puolet (8919). Muun huumaavan aineen vaikutuksen alaisena tapahtuneita rattijuopumuksia oli 5529 ja alkoholin sekä muun huumaavan aineen alaisena olleita oli 1220. Tietoon tulleista rattijuopumuksista noin 38 prosenttia oli törkeitä rattijuopumuksia. Törkeitä rattijuopumuksia tuli tietoon 6 092, mikä on hieman vähemmän kuin edellisellä vuonna (6 320). Vuonna 2023 alkoholilla oli osuutta 330 henkilövahinkoon johtaneessa tieliikenneonnettomuudessa. Tämä oli 36 vähemmän kuin vuonna 2022. Näistä rattijuopumuksia oli 293 kappaletta.

Tieliikenteen rattijuopumusonnettomuuksissa menehtyi 30 ja loukkaantui 369 ihmistä vuonna 2023.

Vuonna 2023 selvitettyihin henkeen ja terveyteen kohdistuviin rikoksiin syyllisiksi epäiltyjä, jotka olivat olleet alkoholin, huumausaineen tai alkoholin ja muun huumausaineen vaikutuksen alaisena oli yhteensä 8 513. Edelliseen vuoteen verrattuna selvitettyjen väkivaltarikosten määrä, joissa epäilty oli päihteiden vaikutuksen alaisena, kasvoi hieman (8 343).

Vuonna 2023 päihtyneenä säilöön otettujen määrä oli 43 254 eli vähän enemmän kuin edellisenä vuonna (42 058). Päihtyneen säilöönotto on harkinnanvarainen toimenpide, jonka poliisi tekee päihtyneen suojaamiseksi loukkaantumiselta tai hengenvaaralta. Päihtyneiden säilöönottojen määrä on ollut yksi perinteisistä mittareista, jolla on kuvattu alkoholin kulutuksen haittavaikutuksia.

3.3 Alkon toiminta alkoholista aiheutuneiden haittojen ehkäisyssä

Alkon yli 5,5 tilavuusprosenttia alkoholia sisältävien juomien yksinmyyntioikeus perustuu sosiaali- ja terveystieteisiin syihin. Alkoholilain 1 §:n mukaan lain tarkoituksena on vähentää alkoholipitoisten aineiden kulutusta rajoittamalla ja valvomalla niihin liittyvää elinkeinotoimintaa alkoholin käyttäjilleen, muille ihmisille ja koko yhteiskunnalle aiheuttamien haittojen ehkäisemiseksi.

Alkoholilain 23 §:n mukaan Alkolla on 1 §:ssä tarkoitettujen haittojen vähentämiseksi 6 §:ssä säädetty poikkeuksin yksinoikeus harjoittaa alkoholijuomien vähittäismyyntiä.

Tätä raporttia varten antamassaan lausunnossa Alko on kertonut seuraavasti:

Alkon tehtävänä on alkoholihaittojen ehkäiseminen, mikä näkyy yhtiön koko toiminnassa. Alko tukee vuosittain vahvistettavan vastuullisuussuunnitelmansa mukaisesti alkoholitutkimusta ja tekee yhteistyötä järjestöjen ja muiden kumppanien kanssa. Taloudellinen tuki tutkimuksiin, hankkeisiin ja lahjoituksiin oli noin 0,4 miljoonaa euroa.

Maailman terveysjärjestö WHO:n ja Alkon alkoholi ja syöpä -yhteishankkeen tavoitteena oli lisätä suomalaisten tietoisuutta alkoholin terveyshaitoista sekä erityisesti alkoholin ja syövän yhteydestä. Alkoholi on yksi merkittävimmistä elintapoihin liittyvistä syöpäriskeistä ja se aiheuttaa seitsemää eri syöpätyyppiä.

Alko toi tärkeää teemaa esiin Tiesitkö? -kampanjalla. Alkoholin aiheuttamat maksasairaudet ovat merkittävä kansantauti ja yhä useammat alkoholimaksasairauteen sairastuneista ovat työikäisiä. Alko tuki Munuais- ja maksaliiton maksaviikkoa sekä liiton uusien vertaistukijoiden koulutustilaisuutta.

Yksinäisyyttä ennaltaehkäisevä työ jatkui pääyhteistyökumppanien Helsinkimissio ry:n ja MIELI ry:n kanssa. Yhteistyön tavoitteena on ennaltaehkäistä alkoholin aiheuttamia haittoja sekä ehkäistä syrjäytymistä ja yksinäisyyttä. Alkon taloudellisella tuella järjestettiin ja rahoitettiin yksinäisyyspalveluja. MIELI ry toteutti alkoholin mielenterveysvaikutuksista selvityksen, jonka mukaan alkoholin riskikäyttö ja humalahakuinen juominen liittyvät kiinteästi suomalaisten mielen pahoinvointiin.

Alko on vuodesta 2015 lähtien kampanjoinut yhdessä Kehitysvammaliiton kanssa FASD-tietoisuuden lisäämiseksi. Alkoholin aiheuttamien sikiövaurioiden kirjoa kutsutaan kirjainyhdistelmällä FASD (fetal alcohol spectrum disorders). Ensi- ja turvakotien liitto oli toistamiseen mukana kampanjassa, ja liiton työntekijät jalkautuivat FASD-päivänä Alkon myymälöiden edustoille jakamaan tietoa ja muistuttamaan odotusajan päihteettömyydestä.

Alko oli mukana tukemassa Helsinki Pridea kuudetta kertaa ja mukana Helsinki Pride -viikon tapahtumassa. Alko on ollut Helsinki Priden virallinen yhteistyökumppani vuodesta 2019 lähtien. Yhteistyökumppanuus on osa Alkon tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävistä näkyvistä toimenpiteistä. Kumppanuuden kautta Alko osoittaa sitoutumistaan monimuotoisemman työelämän, yhteisöllisyyden ja inklusiivisuuden edistämiseen.

Alko on tukenut Nuorten Akatemian Mahis-toimintaa jo yli 20 vuoden ajan. Mahis on sosiaaliseen vahvistamiseen perustuva ryhmätoiminnan malli, joka edesauttaa nuorten hyvinvointia ja osallisuutta. Tuettua Mahis- ja Ystävä Mahis-toimintaa käynnistyi kaikkiaan 104 ryhmässä yli 900 nuoren voimin. Mahis- ja Fragile-koulutuksissa 126 ohjaajaa sai valmiuksia nuoren kohtaamiseen, vuorovaikutukseen, sekä tunne- ja kehotietoisuustaitojen vahvistamiseen.

Alkoholi ja terveys -viestintää toteutettiin myymälöissä ja digitaalisissa kanavissa. Alkoholin syöpävaarallisuudesta viestivä Terveysdeksi? - vastuullisuuskampanja näkyi laajasti mediassa ja Alkon myymälöiden viestinnässä. Alko järjesti aiheen tiimoilta myös asiantuntijaseminaarin.

Alkoholi ja terveys -teemat olivat laajasti esillä Alkon verkkosivuilla ja some-kanavissa. Teemoina olivat mm. alkoholin vaikutukset uneen, terveyteen,

mielenterveyteen ja läheisten hyvinvointiin. Hyvinvointiteemat tavoittivat lähes kolme miljoonaa suomalaista eri kanavissa.

Alkoholihaittojen ehkäisy näkyi asiakaspalvelussa tinkimättömästi toteutettuna myynninvalvontatyönä. Tavoitteena on, että alkoholijuomia ei myydä alaikäiselle, selkeästi päihtyneelle tai häiritsevästi käyttäytyvälle henkilölle tai välittämistarkoituksiin. Tavoitteen toteutumista varmistetaan ulkopuolisen tahon tekemillä mystery-testiasioinneilla sekä rekisteröimällä ikä-, päihtymys- ja välitysepäilytarkastukset kassajärjestelmään. Iän tarkastamisen toteutumista mittaavan ikärajamysteryn tulos oli erinomaisella tasolla. Kaikkien myymälöiden yhteinen tulos oli 98,0 prosenttia (edellisenä vuonna 98,3 %, tavoite 97 %) ja noutopisteiden (ikärajan ja henkilöllisyyden tarkistus verkkotilauksen noutamisen yhteydessä) tulos 97,6 prosenttia (99,3 %, tavoite 100 %). Asiointikieltosopimuksia tehtiin 54 (54) ja Huolikortteja (sisältää yhteystietoja päihdepalvelujen avun piiriin) jaettiin myymälöihin reilut 2000 (4 600) kappaletta.

Myyntinvalvonnassa onnistuminen edellyttää henkilöstön jatkuvaa osaamisen ylläpitoa ja kehittämistä. Alkossa tämä varmistetaan Myyntinvalvonnan passi - koulutuksella, joka suoritetaan ennen ensimmäistä työvuoroa. Passi antaa valmiudet ikäraja-, päihtymys- ja välittämisepäilyvalvontaan. Kaikki alkolaiset suorittavat myyntinvalvonnan passin kolmen vuoden välein, ja Alko perehdyttää myös verkkokaupan noutopisteiden henkilöstön vastuullisiin myyntinvalvontakäytäntöihin.

Tämän lisäksi kollegoilta saatu esimerkki ja tuki sekä kokemuksen kautta kertyvä osaaminen ovat ensiarvoisen tärkeitä osaamisen kehittymisessä. Uusi Päihdecast - Arvostavia kohtaamisia päihteitä käyttävien kanssa -podcast-koulutus tähtää henkilökunnan tietoisuuden kasvattamiseen erilaisista huumausaineista ja niiden vaikutuksista ihmiseen. Tavoitteena on antaa työkaluja päihteitä käyttävän ihmisen kohtaamiseen, huomioimiseen ja tilanteessa toimimiseen.

3.4 Alkon vastuullinen alkoholijuomien hankinta

Alkolla ei ole omia tuotteita eikä omaa tuotantoa, vaan sen valikoimassa olevat tuotteet on hankittu koti- ja ulkomaisilta alkoholijuomien valmistajilta ja tukkumyyjiltä.

Tuotteita oli Alkon valikoimassa noin 11 000 vuonna 2024. Alkon vakiovalikoimassa oli tuotteita 78 eri maasta. Kokonaisuudessaan Alkon

materiaalien ja palveluiden hankinta-arvo oli 931,21 miljoonaa euroa, josta juomahankintojen osuus 915,94 miljoonaa euroa. Tämän lisäksi liiketoiminnan muita kuluja oli 55,21 miljoonaa euroa.

Tätä raporttia varten antamassaan lausunnossa Alko on kertonut, että sen toimintaa ohjaavia keskeisiä politiikkoja ja periaatteita ovat muun muassa hallinnointiperiaatteet, ympäristö-, riskienhallinta-, tietoturva-, tietosuoja- sekä ihmisoikeuspolitiikka, vastuullisen hankinnan periaatteet sekä kestävän kehityksen ilmastotavoitteet.

Alko on vuodesta 2012 ollut mukana vastuullisen hankinnan amfori BSCI-järjestössä, jonka vastuullisen hankinnan toimintamallia noudatetaan hankinnoissa. Yhtiö on sitoutunut kunnioittamaan kaikkia kansainvälisesti tunnustettuja ihmisoikeuksia YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevien periaatteiden mukaisesti. Vastuullisuuden johtamisen tueksi Alko liittyi vuonna 2023 mukaan Science Based Targets (SBT) -sitoumukseen tieteeeseen perustuvasta ilmastopäästötavoitteesta, mikä on linjassa Pariisin ilmastopöytäkirjan kanssa. Koko arvoketjun päästöt pyritään puolittamaan vuoteen 2030 mennessä. Nollapäästöjä tavoitellaan vuoteen 2050 mennessä. SBT-sitoumusta tukevana toimenpiteenä Alko on allekirjoittanut Sustainable Wine Roundtable -ryhmittymän julkaiseman julkilausuman, Bottle Weight Accord, jonka avulla pyritään laskemaan viinien lasipullojen keskipaino yleisesti hyväksyttyyn kevyen pullon painorajaan, 420 grammaan. Kevyen lasipullon päästöt ovat noin 25 prosenttia pienemmät kuin perinteisen lasipullon.

Ilmasto- ja luontotyön osalta Alko on todennut, että Alkon ilmastotyö eteni ilmastotiekartan suunnitelman mukaisesti. Vuoden 2024 tavoitteena oli pienentää kotimaan logistiikan, sähkön ja kaukolämmön (toteutuneet päästöt) sekä juomapakkausten päästöjä (laskennalliset päästöt, Gaia Consulting) 3 prosentilla (tCO₂e miljoonaa myytyä juomalittraa kohden). Päästöt vähenivät noin 3,7 (-3,1) prosentilla.

Tavarantoimittaja- ja tuottajatilaisuuksissa käsiteltiin ilmastotyön läpileikkaavia teemoja, kuten tulevia valikoimaanoton vastuullisuuskriteerejä. Kevään tavarantoimittajatilaisuudessa luotiin tavarantoimittajille käyttöön ilmastoagenda, joka tukee hankintaketjun päästöjen vähentämistä. Tavarantoimittajille toteutettiin ilmasto- ja ympäristökysely, jonka avulla kartoitettiin hankintaketjun lähtötasoa. Lisäksi tehtiin kartoitus kansainvälisen logistiikan ilmastopäästöistä.

Vuonna 2024 Alkon monikanavaisessa juomapakkauskampanjassa kerrottiin, että pakkaus vaikuttaa juoman hiilijalanjälkeen. Mitä kevyempi ja kierrätettävämpi pakkaus on, sitä pienemmät ovat ilmastovaikutukset.

UN Global Compact -jäsenyyden kautta Alko osallistui keväällä 2024 päättyneeseen UN Global Compact Suomen järjestämään ohjelmaan tieteeseen perustuvista luontotavoitteista (Science Based Targets for Nature). Tieteeseen perustuvat luontotavoitteet on Science Based Targets -ilmas-toaloitteen sisarhanke, jonka tavoitteena on auttaa yrityksiä tunnistamaan toimintansa aiheuttamat luontopaineet ja löytää keinoja niiden hillitsemiseksi. Alko sai Tieteeseen perustuvat luontotavoitteet -ohjelman avulla vahvistusta aiemmille käsityksille hankintaketjun olennaisista luontopaineista, joita ovat ilmastopäästöt sekä maan- ja vedenkäyttö. Työtä luontotavoitteiden asettamiseksi jatketaan.

Jo vuodesta 2017 saakka palvelleen Vihreä valinta -konseptin uudistaminen käynnistyi. Vihreä valinta –konseptin korvaavan Sertifioitu Vaihtoehto –konseptin tarkoitus on tukea entistä paremmin Alkon ilmasto- ja ympäristötavoitteita sekä vastata ympäristö- ja vastuullisuusväittämien osalta mahdollisesti kiristyviin markkinointisuositukseen tulevaisuudessa.

Edelleen ihmis- ja työoikeuksien osalta hankintaketjussa Alko on kertonut, että Alko kunnioittaa ihmisoikeuksia omassa toiminnassaan ja edellyttää samaa yhteistyökumppaneiltaan. Kaikki tavarantoimittajat ovat sitoutuneet amfori BSCI:n Code of Conduct -periaatteisiin ja niiden noudattamiseen. Amfori Code of Conduct korostaa erityisesti sukupuolten tasa-arvoista kohtelua, häirinnän ja väkivallan ennaltaehkäisyä sekä oikeudenmukaista korvausta tehdystä työstä ja elämiseen riittävän palkan edistämistä. Alkon tavoitteena on varmistaa, että sopimuskumppaneilla on riittävät prosessit ihmisoikeusriskien tunnistamiseen, omien toimien negatiivisten vaikutusten vähentämiseen ja korjaavista toimenpiteistä huolehtimiseen hankintaketjussa. Alko järjesti koulutuksia niin sopimuskumppaneille kuin tuottajille. Vuonna 2024 Alko järjesti neljä tavarantoimittajatilaisuutta sekä kaksi vastuullisuusaiheista työpajaa tavarantoimittajille. Living wages in our supply chains -webinaarissa Alko jakoi tavarantoimittajille ja tuottajille tuloksia vuonna 2024 teettämästään tutkimuksesta Alkon omien toimien ja prosessien vaikutuksesta elämiseen riittävään palkkatasoon. Pakkotyön ja nykyaikaisen orjuuden ennaltaehkäisemiseksi vaikuttavia koulutuksia jatkettiin tuottajille Etelä-Afrikassa sekä Italiassa.

Kansalaisjärjestö Finnwatch julkaisi vuonna 2023 raportin työelämän sosiaalisista epäkohdista Alkon valikoimissa olevien eteläafrikkalaisten juomien hankintaketjuissa. Raportissa nostettiin esiin Etelä-Afrikan yleisiä viinituotannon ongelmia, kuten työntekijöiden peruspalkan riittämättömyys, huonokuntoiset asunnot ja puutteet työterveydessä ja -turvallisuuksessa. Finnwatch julkaisi syksyllä 2024 seuranta-artikkelin toimenpiteistä, joita viinien maahantuoja ja Alko olivat tehneet raportin julkaisemisen jälkeen. Tilanne raportissa mukana olleilla tiloilla oli merkittävästi parantunut: työntekijöiden asuntoja on kunnostettu, puhtaan juomaveden saatavuutta parannettu ja ohjeistuksia torjunta-aineiden ruiskutuksessa tarkennettu. Finnwatchin mukaan kaikilla tavarantoimittajilla on myös nykyisin käytössään ihmisoikeuksia koskeva huolellisuusvelvoiteprosessi.

4 Alkon toiminta vuonna 2024 – myymälät ja valikoima sekä niissä tapahtuneet muutokset

4.1 Alkon myymälät ja niissä tapahtuneet muutokset vuonna 2024

Alkon palveluverkoston muodostivat vuoden 2024 lopussa 369 myymälää, 108 luovutuspaikkaa, verkkokauppa, mobiilisovellus ja asiakaspalvelu.

Vakiovalikoiman tuotteita ohjataan myymälöihin tuoteryhmittäin valikoimaprofiilien kautta. Valikoimaprofiilit muodostuvat myyntiprofiiliin (normaali, perus, plus) ja myymäläkoon (6 kokoluokkaa, XS-XXL) yhdistelmänä, esimerkiksi "normaali-S". Lisäksi on vielä jokerityypin myymälöitä, joissa on poikkeukselliset olosuhteet, esimerkiksi pieni myymäläpinta-ala tai kausittain suuresti vaihteleva kysyntä. Tästä syystä jokerityypille ei tehdä keskitetysti ohjattua valikoimanhallintaa.

Normaali-myyntiprofiiliin verrattuna plus-myyntiprofiiliin myymälöissä korostuvat etenkin viinit, oluet sekä keskimääräistä kalliimmat tuotteet. Perus-myyntiprofiiliin myymälöissä myynti painottuu puolestaan enemmän väkevien tuoteryhmien tuotteisiin sekä osaan panimoryhmän tuotteita.

Alkolla on lisäksi kolme asiakasviestinnässä käytettävää myymälätyyppiä: huippumyymälä, erikoismyymälä ja lähimyyymälä. Valikoimanhallinnan näkökulmasta myymälätyyppejä erottaa valikoiman laajuus. Huippumyymälöissä on laajin valikoima, ja ne ovat lähtökohtaisesti XXL kokoluokassa. Erikoismyymälöissä on laaja XL tai L kokoluokan valikoima. Lähimyyymälät kuuluvat kokoluokkiin XS–L. Erikoiserätuotteita ohjataan Alkon huippu- ja erikoismyymälöihin.

Tuotteita ohjataan myymälöihin keskitetysti enintään 90 prosenttia. Keskimäärin ketjuohjauksella ohjataan myymälöihin noin 70 prosenttia myymälän valikoimasta. Huippu- ja erikoismyymälöissä on keskimääräistä alhaisempi kohdennusaste ja lähimyyymälöissä keskimääräistä korkeampi kohdennusaste. Myymälät täydentävät lisäksi valikoimaansa valinnaisilla tuotteilla paikallisen kysynnän mukaan.

Taulukko 4. Alkon myymälät ja luovutuspaikat vuosien 2023 ja 2024 lopussa

Alkon myymälät ja luovutuspaikat	2023 lopussa	2024 lopussa
Jokeri	17	14
Plus XS	5	6
Plus S	7	9
Plus M	14	14
Plus L	22	21
Plus XL	9	11
Plus XXL	14	11
Normaali XS	29	29
Normaali S	32	31
Normaali M	42	42
Normaali L	46	46
Normaali XL	19	19
Normaali XXL	4	4
Perus XS	33	34
Perus S	48	49
Perus M	25	23

Perus L	6	6
Perus XL	0	0
Alkon myymälät yhteensä	372	369
Luovutuspaikat	126	108

4.2 Alkon valikoima ja valikoimassa tapahtuneet muutokset vuonna 2024

Alkoholiyhtiön päätöksestä alkoholijuomien ottamisesta vähittäismyyntiin, niiden poistamisesta vähittäismyyntistä ja niiden hinnoittelusta säädetään alkoholilain 25 §:ssä, jonka mukaan päätökset tulee tehdä julkisin ja tasapuolisin perustein riippumatta alkoholijuoman valmistajan tai myyjän kansalaisuudesta tai kotipaikasta.

Alkon valikoima koostuu viidestä eri valikoimatyyppistä, jotka jakautuvat vielä eri tuotetyyppeihin. Vakiovalikoima on päävalikoima, jonka tuotteet on valittu laajasta tarjonnasta ympäri maailman. Ne muodostavat myymälävalikoiman rungon. Kausivalikoiman tuotteet valitaan määrääjäksi vastaamaan kyseisen ajankohdan erityistarpeisiin. Erikoiserät rikastuttavat Alkon tuotevalikoimaa ja ovat erityisesti juomista sekä ruoan ja juoman yhdistämisestä kiinnostuneille asiakkaille suunnattuja tuotteita. Suurin osa erikoiserätuotteista tulee valikoimaan yhtäaikaaisesti kerran kuussa. Tilausvalikoima koostuu maahantuojien ja valmistajien tarjoamista, vakio- ja kausivalikoiman sekä erikoiserien ulkopuolisista tuotteista. Tuotteet ovat pääosin saatavilla verkkokaupasta ja ovat myymälöille valinnaisia. Näiden lisäksi asiakkailta on mahdollisuus tilata Alkon valikoiman ulkopuolisia alkoholijuomia ostositoumuksella niin kutsuttuina erikoistilaustuotteina.

Valikoiman suunnittelu

Vakiovalikoiman, kausivalikoiman ja erikoiserien tuotteet valitaan vastaanotettujen tarjousten ja pyydettyjen näytteiden perusteella tasapuolisuutta ja syrjimättömyyttä noudattaen. Valikoiman suunnittelun perustana on asiakaslähtöinen tuoteryhmäpuu, jonka mukaisesti arvioidaan kysyntää ja nykyvalikoimaa suhteessa eri asiakasryhmien tarpeisiin.

Tuoteryhmäpuu perustuu Alkon analysoimiin asiakastarpeisiin, -käyttäytymiseen ja kuluttajakysyntään. Mikäli niissä tapahtuu muutoksia, tuoteryhmäpuun rakenne tai alatuoteryhmien tai segmenttien sisällöt voivat muuttua. Muutoksista informoidaan hyvissä ajoin ja aina vähintään kaksi hinnastojaksoa ennen niiden voimaantuloa.

Alkon vakiovalikoiman tuotteet ovat keskitetyn ohjauksen tarkastelun piirissä. Niiden myyntiä tarkastellaan hinnastojaksoittain. Jaksotarkastelujen perusteella osa tuotteista kohdennetaan myymälävalikoimiin ja osa jää kohdentamattomiksi tuotteiksi. Hakuja vastaavista ja oikein täytetyistä tarjouksista pyydetään näytteet. Tuotteet valitaan pyydettyjen näytteiden perusteella ja käyttäen joko sokko- ja/tai avointa arviointia. Arvioinnissa kiinnitetään huomiota tuotteen laatuun sekä muihin kuluttajalle lisäarvoa tuoviin näkökohtiin. Myös vastuullisuuden osalta asiakkaalle merkittävät tekijät huomioidaan arvioinnissa, kuten esimerkiksi kierrätysjärjestelmään kuuluminen, luomu ja vihreä valinta - symbolit. Myös muita kuluttajalle vastuullisuuden suhteen merkityksellisiä seikkoja voidaan katsoa eduksi arvioinnissa. Lisäksi tuotteen saatavuuden varmuus, materiaalivirran toimivuus sekä pakkauksen tilanhallinnallinen soveltuvuus arvioidaan, jotta asiakaspalvelulliset vaatimukset voidaan täyttää. Arvioinnin jälkeen valittu tuote toimitetaan Alkoholintarkastuslaboratorion (ACL) analysoitavaksi.

Oheisissa taulukoissa on esitelty Alkon valikoimassa olevien tuotteiden lukumäärät (taulukko 5) sekä vakiovalikoimaan tarjottujen, hyväksytyjen ja hylättyjen tuotteiden lukumäärät eriteltynä niiden alkuperän mukaan (taulukko 6).

Taulukko 5. Alkon vähittäismyyntihinnastossa olevien vakiovalikoiman alkoholijuomien lukumäärät tuoteryhmittäin vuosina 2023–2024 (tilanne vuoden alussa)

Tuoteryhmä	2023	2024
Miedot viinit	3 241	3 115
Oluet (ja sahti)	528	545
Väkevät alkoholijuomat	1 255	1 244

Muut alkoholijuomat	153	155
Yhteensä	5 177	5 059

Taulukko 6. Alkon vakiovalikoimaan tarjottujen, hyväksytyjen ja hylättyjen tuotteiden lukumäärät vuosina 2023–2024 (jaoteltuna kotimaiset tuotteet, muiden EU-maiden tuotteet ja EU:n ulkopuolisten maiden tuotteet)

	Tarjottu 2023	Tarjottu 2024	Hyväksytty 2023	Hyväksytty 2024	Hylätty 2023	Hylätty 2024
Kotimaiset tuotteet	823	416	121	112	689	287
Muiden EU-maiden tuotteet	7 628	7 748	563	480	6 911	7096
EU:n ulkopuolisten maiden tuotteet	2 647	2 505	251	240	2 352	2 158
Yhteensä	11 098	10 669	935	832	9 952	9 541

Tilausvalikoima

Tilausvalikoima koostuu maahantuojien ja valmistajien tarjoamista, vakio- ja kausivalikoiman sekä erikoiserien ulkopuolisista tuotteista. Tuotteet ovat pääosin saatavilla verkkokaupasta ja ne ovat myymälöille valinnaisia. Tilausvalikoima on tarkoitettu tuotteille, jotka täydentävät vakiovalikoimaa tai jotka on tarkoitettu suppealle asiakasryhmälle. Tuotteita voi tarjota tilausvalikoimaan milloin vain, eikä tarjoamiseen liity hakumenettelyä. Tilausvalikoiman tuotteet on jaettu kahteen eri luokkaan: tilausvalikoiman normaalit tuotteet (T1) ja paikallisesti saatavat tilausvalikoiman tuotteet (T3).

Tilausvalikoiman tuotteet tarjotaan lähtökohtaisesti joko luokkaan T1 tai luokkaan T3, johon pienpanimot, tilaviini- ja muut pientuottajat voivat tarjota tuotteitaan vain paikallisesti saataviksi tuotteiksi. Tuotteen valmistajan ollessa pienpanimo (vuosituotanto enintään 15 miljoonaa litraa) tai pientuottaja (vuosituotantomäärä enintään 100 000 litraa), on tuottajalla mahdollisuus listata tuote tilausvalikoimaan paikallisesti saatavana tuotteena (T3). Tällöin tuottaja voi itse valita myymälät (1–10 kpl), joihin tuotetta on mahdollista toimittaa asiakastilausten pohjalta. Jos tuotantoraja ylittyy, tuottajalla on velvollisuus ilmoittaa siitä Alkolle.

Alko ei toimi tilausvalikoiman tuotteiden maahantuoja, vaan edellyttää, että myyjä hoitaa maahantuonnin, jolloin myyjällä tulee olla toiminnan edellyttämät voimassa olevat luvat. Maahantuoja myyjä huolehtii ulkomailta tulevien tuotteiden tulliselvityksistä ja muista maahantuontiin liittyvistä velvoitteista. Taulukossa 7 on esitelty tilausvalikoimassa olevien tuotteiden lukumäärät jaoteltuina kotimaisiin tuotteisiin, muiden EU-maiden tuotteisiin sekä EU:n ulkopuolisten maiden tuotteisiin.

Taulukko 7. Tilausvalikoimassa olevien tuotteiden lukumäärät vuosina 2023–2024 (jaoteltuna kotimaiset tuotteet, muiden EU-maiden tuotteet ja EU:n ulkopuolisten maiden tuotteet) vuoden ensimmäisen hinnaston mukaisesti

	2023	2024
Kotimaiset tuotteet	498	423
Muiden EU-maiden tuotteet	3 584	3 721
EU:n ulkopuolisten maiden tuotteet	1 340	992
Yhteensä	5 422	5 136

Valikoimasta poistaminen

Alkoholiyhtiön päätöksestä alkoholijuoman poistamisesta vähittäismyyynnistä säädetään alkoholilain 25 §:ssä, jonka mukaan päätös tulee tehdä julkisin ja

tasapuolisin perustein riippumatta alkoholijuoman valmistajan tai myyjän kansalaisuudesta tai kotipaikasta.

Vuonna 2024 valikoimasta poistamisen syynä on useimmin ollut se, että kyseessä on ollut portfolioista poistunut tuote.

Taulukko 8. Alkon vakiovalikoimasta poistettujen tuotteiden lukumäärä vuonna 2024 sekä tuotteiden poistamisen perusteet

Poistamisen peruste	Lukumäärä
Alkoholipitoisuuden muutos	8
Erikoiseräkausi päättynyt	229
Huono laatu	2
Kausituote	61
Listaus peruuntunut	16
Muu syy	188
Pienerätuote loppunut	42
Pullokoon muutos	5
Päällysteen muutos	2
Tuote poistunut portfolioista	735
Valmistus lopetetaan	87
Veroryhmän muutos	2
Yhteensä	1377

4.3 Alkon valikoimaanottomenettely ja siinä tapahtuneet muutokset vuonna 2024

Valikoimaanottomenettely

Valtioneuvoston alkoholilain täytäntöönpanosta antaman asetuksen (151/2018) 14 §:n mukaan alkoholiyhtiön päättämät alkoholilain 25 §:ssä tarkoitetut alkoholijuomien valikoimaan ottamista, valikoimasta poistamista ja hinnoittelua koskevat yleiset valintaperusteet, sopimusehdot ja menettelysäännöt tulevat voimaan aikaisintaan 30 päivän kuluttua siitä, kun ne on julkistettu. Alkon tulee varata tavarantoimittajille tai niitä edustaville järjestöille sopivalla tavalla ennen julkistamista tilaisuus lausua valintaperusteita, sopimusehtoja ja menettelysääntöjä koskevasta ehdotuksesta.

Asetuksen 15 §:n mukaan Alko saa ottaa alkoholijuomia valikoimiinsa ainoastaan tarjousten perusteella. Alkon tulee päättää alkoholijuomien ottamisesta vähittäismyyntiin ja niiden poistamisesta valikoimistaan 14 §:n 1 momentissa tarkoitettujen sopimusehtojensa ja yleisten valintaperusteidensa mukaisesti.

Alkoholiyhtiön tulee vähintään vuosittain julkistaa tarjousten tekijöiden käyttöön:

1. menettelyohjeet ja tarkemmat määräykset tarjousten tekemisestä ja niiden käsittelystä;
2. alkoholiyhtiön olemassa oleva myyntivalikoima tavarantoimittajineen;
3. alkoholiyhtiön arvio tarjousten kohtuullisesta käsittelyajasta.

Asetuksen 14 §:n 2 momentin 1 kohdan edellyttämät menettelyohjeet Alkon alkoholijuomien valikoimaan ottamista, valikoimasta poistamista, hinnoittelua ja esillepanoa koskevat kriteerit sekä menettelytavat on esitetty Alkon erityisasemaan perustuvien alkoholijuomien valikoimaanotto ja vähittäismyynti - ohjeessa.

Asetuksen 14 §:n 2 momentin 2 kohta edellyttää, että Alko julkaisee olemassa olevan myyntivalikoimansa ja tiedot tuotteiden toimittajista. Edellä mainitut tiedot sisältävä luettelo on ollut saatavilla Alkon verkkosivujen kautta vuonna 2024. Luettelossa on esitetty aakkosjärjestyksessä kunkin valikoimassa olevan tuotteen nimi, tuotenumero ja toimittaja, maahantuoja ja tuoteryhmä.

Asetuksen 14 §:n 2 momentin 3 kohdan mukaiset arviot tarjousten kohtuullisesta käsittelyajasta Alko ilmoitti Alkoholijuomien valikoimaanotto ja vähittäismyynti -oppaassa.

Valikoimaanotto-ohje ja siinä tapahtuneet muutokset vuonna 2024

Alko päivitti alkoholijuomien valikoimaanotto-ohjettaan vuonna 2024 kolme kertaa. Muutokset astuivat voimaan 19.3.2024, 24.9.2024 ja 30.12.2024.

Ennen jokaista valikoimaanotto-ohjeen muutosta Alko on julkaissut internetsivustollaan suunnitellut muutokset kuulemismenettelyssä, ja ehdotetut muutokset ovat olleet kaikkien alan toimijoiden kommentoitavissa.

19.3.2024 voimaan astuneeseen ohjeeseen suunnitellut muutokset julkaistiin kuulemismenettelyssä 15.1.2024. Alko pyysi lähettämään palautteet muutoksiin 29.1.2024 mennessä. Päivitetty ohje julkaistiin digitaalisessa muodossa Alkon verkkosivuilla 16.2.2024.

24.9.2024 voimaan astuneeseen ohjeeseen suunnitellut muutokset julkaistiin kuulemismenettelyssä 4.6.2024. Alko pyysi lähettämään palautteet muutoksiin 18.5.2024 mennessä. Päivitetty ohje julkaistiin digitaalisessa muodossa Alkon verkkosivuilla 19.8.2024.

30.12.2024 voimaan astuneeseen ohjeeseen suunnitellut muutokset julkaistiin kuulemismenettelyssä 1.11.2024. Alko pyysi lähettämään palautteet muutoksiin 18.11.2024 mennessä. Päivitetty ohje julkaistiin digitaalisessa muodossa Alkon verkkosivuilla 26.11.2024.

Vuoden 2024 valikoimaanotto-ohjeeseen tehtiin muun muassa seuraavia muutoksia:

Muutokset 19.3.2024

Valikoimaanotto-ohjeen nimi päivitettiin: Alkon erityisasemaan perustuvien alkoholijuomien valikoimaanotto ja vähittäismyynti 19.3.2024. Koko ohjeen osalta päivitettiin: Enintään 5,5 % tuotteita koskevat ehdot ja kirjaukset on poistettu Alkon erityisaseman piiriin kuuluvien alkoholijuomien valikoimaanotto- ja vähittäismyyntiohjeesta. Alkon erityisaseman ulkopuolisia tuotteita koskevat ehdot on eriytetty omaan Toimitussopimukseensa. Koko ohjeen osalta päivitettiin: Toimituslausekkeet päivitetään Finnterms-ehdoista (2001) Incoterms-ehdoin (2020) 1.6.2024 alkaen. 31.5.2024 asti käytössä ovat

Finnterms-ehdot. Toimituslausekkeet muuttuvat sekä Suorajakeluehdoissa Alkon myymälöihin että Toimituksissa Suomesta Alkon keskusvarastoon.

Alkoholijuomien vähittäiskauppa Suomessa, Erityisasema sekä ohjeen ja ehtojen soveltuminen -kohtaan on lisätty: Tätä ohjetta ja sen ehtoja sovelletaan alkoholilain 3 §:n mukaisiin alkoholijuomiin, jotka eivät ole luvanvaraisesti myytävissä päivittäistavara-kaupoissa ("Erityisaseman piiriin kuuluvat tuotteet"). Enintään 5,5 % tuotteiden Valikoimaanotto-ohjeen mukaisen sopimuksen soveltaminen päättyy 19.3.2024 ja ne siirtyvät automaattisesti ilman erillistä ilmoitusta Alkon Toimitussopimuksen sopimusalaan kuuluvaksi (sopimus koskien myös päivittäistavara-kaupoissa luvanvaraisesti myytäviä alkoholijuomia). Poikkeuksena tähän ohjeeseen ja sen ehtoihin: Niiden tuotteiden osalta, jotka valtioneuvoston säädösvalmistelun nro STM062:00/2023 mukaisen lain/lakien voimaantultua, mutta eivät ennen sitä, ovat myös päivittäistavara-kauppojen myytävissä, hinnastojaksot päättyvät poikkeuksellisesti edellä mainitun lain voimaantullessa. Samalla näiden tuotteiden myymäläpeittoa ei enää toteuteta Valikoimaanotto-ohjeen ja sen ehtojen mukaisesti ja niiden osalta Valikoimaanotto-ohjeen mukaisen sopimuksen soveltaminen päättyy ja ne siirtyvät Toimitussopimuksen alaiseksi automaattisesti ilman erillistä ilmoitusta.

Vastuullinen hankinta (jäljempänä Vastuullinen hankinta) -kohtaan on lisätty: Vastuullinen hankinta Alkossa kattaa seuraavat osa-alueet: ilmastopäästöt, luonnon monimuotoisuus, kiertotalous, ihmisoikeuksien toteutumisen varmistaminen, osaamisen kehittäminen, tuoteturvallisuus ja -laatu, läpinäkyvyys ja jäljitettävyys sekä eettinen kaupankäynti. Saman kohdan alle on täydennetty: Alko edellyttää myyjän suorittavan Vastuullisen hankinnan koulutuksen, jolla varmennetaan riittävä ymmärrys vastuullisen hankinnan toimintaperiaatteiden luomista velvoitteista ja käytännön vaikutuksista. Jos myyjällä on valtuutettu edustaja (agentti), myös agentin on suoritettava koulutus. Linkki koulutukseen löytyy tavarantoimittajaportalista. Myyjän on varmistettava, että ne henkilöt, jotka työskentelevät Alkon valikoimassa olevien tuotteiden kanssa, ovat lukeneet ja ymmärtäneet amfori BSCI:n Code of Conductin. Tämän lisäksi Alkolla on oikeus velvoittaa myyjää tai myyjän edustajaa, kauppasuhteen aikana, osallistumaan erikseen määriteltäviin vastuullisuusaiheisiin koulutuksiin ja tilaisuuksiin. Kohdan alle on edelleen lisätty: Myyjän on hyvä varmistaa, että käytettyjen kuljetusliikkeiden tavoitteet ja toimenpiteet ovat linjassa Pariisin sopimuksen (tai päivitetyn kansainvälisen ilmastomuutos-sopimuksen) kanssa ja siten yhteensopivia ilmaston lämpenemisen rajoittamiseen 1,5 celsiusasteeseen.

Valikoiman ohjaus, Valikoiman kohdentaminen -kohdan alle on lisätty: Vuonna 2025 vakiovalikoiman viinit ja muut viinituotteet pl. kuohuviinit 0,75 litran pakkauksessa, vähittäismyyntihinnaltaan enintään 14,99 €, voivat saada täyden myymäläpeiton ainoastaan, mikäli ovat pakattuna vähäpäästöisempään pakkaukseen (enintään 420 g lasipullo tai juomapakkaus, jonka hiilijalanjälki enintään 525 g CO₂e / litra). Tarkastelu tehdään kesäjakson 2024 päätyttyä. Mikäli myyjä vetoaa juomapakkauksen hiilijalanjälkikriteeriin, tulee myyjän pystyä osoittamaan se todistettavasti Alkolle. Jos tuote saisi täyden myymäläpeiton, mutta ei täytä edellä mainittua kriteeriä, tuotteen myymäläpeitto rajataan enintään 75 %:iin.

Vuonna 2026 vakiovalikoiman viinit ja muut viinituotteet pl. kuohuviinit 0,75 litran pakkauksessa, vähittäismyyntihinnaltaan enintään 14,99 €, voivat saada myymäläkohdennusta, mikäli ovat pakattuna vähäpäästöisempään pakkaukseen (enintään 420 g lasipullo tai juomapakkaus, jonka hiilijalanjälki enintään 525 g CO₂e / litra). Tarkastelu tehdään kesäjakson 2025 päätyttyä. Mikäli myyjä vetoaa juomapakkauksen hiilijalanjälkikriteeriin, tulee myyjän pystyä osoittamaan se todistettavasti Alkolle. Mikäli pullo vaihdetaan pois vähäpäästöisemmästä pakkauksesta, vapautetaan se heti kohdennuksen piiristä. Tuotteet, jotka eivät täytä yllä mainittuja kriteerejä, voivat jatkaa valikoimissa kohdentamattomina tuotteina. Myyjä ylläpitää juomapakkaustietoja tuotekortilla ja vastaa tuotetiedon oikeellisuudesta. Edellä mainituista rajoista voidaan joustaa, mikäli myyjä pystyy osoittamaan, että paikallisesta lainsäädännöstä johtuen tämä raja ei ole mahdollinen tai mikäli myyjä pystyy osoittamaan, että juomapakkauksen hiilijalanjälki on korkeammasta painosta huolimatta juomalittraa kohden enintään 525 g CO₂e / litra.

Valikoiman suunnittelu, Valikoimasuunnitelmat -kohtaan on päivitetty valikoimasuunnitelmien aikataulu. Otsikon Kausivalikoiman tuotteet alle on täsmennetty: Erityisen sesonkipainotteiset kausituotteet voivat varmistaa myyntiintulon seuraavalle vastaavalle kaudelle (esim. glögi joulukaudelle) edeltävän kauden myyntien perusteella, mikäli haussa on todettu mahdollisuus tulla valituksi uudelleen myyntiin seuraavaksi kaudeksi edellisen kauden myyntien perusteella ja kausituote tarjotaan uuteen kauteen suunnattuun hakuun ja haussa määritellyt kriteerit toteutuvat ja edeltävän kauden myynti on ylittänyt 40 000 litraa kauden aikana ja kausituote on asiakkaalle tunnistettavissa samaksi tuotteeksi (esimerkiksi tuotenimen ja ulkoasun tai etiketöinnin osalta).

Tuotehaut ja tarjousmenettely -otsikon alle on täsmennetty: Vakiovalikoimaan ei voi tarjota jo vakiovalikoimassa olevaa tuotetta. Jos tilausvalikoimassa,

kausivalikoimassa tai erikoiserissä oleva tuote tarjotaan ja tulee valituksi vakiovalikoimaan, Alko sulkee tuotteen tilauksilta ja poistaa sen edellisestä valikoimatyyplistä ennen tuotteen vakiovalikoimaantulopäivää. Myymäläsaldot voidaan tarvittaessa siirtää uudelle tuotenumeralle. Kausi- ja erikoiserätuotteen tarjoaminen tuotehakuun on mahdollista, jos sille määritelty valikoimajakso on loppunut. Pienempiin erikoiseriin tai tilausvalikoimaan ei voi tarjota jo valikoimassa olevaa tuotetta. Tuote katsotaan valikoimassa olevaksi ostopäätöksen jälkeen.

Osallistuminen tuotehakuun, Tarjouslomakkeet -kohtaan on päivitetty: 1. Toimitukset Suomesta Alkon myymälöihin (toimitusehdolla TOP Alkon myymälät, Finnterms 2001) 31.5.2024 asti / (toimitusehdolla DDP purettuna myymälän varastotilassa, Incoterms 2020) 1.6.2024 alkaen. 2. Toimitukset Suomesta Alkon keskusvarastoon (toimitusehdolla TOP Alkon keskusvarasto, Finnterms 2001) 31.5.2024 asti / (toimitusehdolla DDP purettuna varastotilassa, Incoterms 2020) 1.6.2024 alkaen).

Tuotteiden valinta ja valikoimaantulo, Valikoimaantulon peruuntuminen tai myöhästyminen -otsikkoa ja tekstiä täsmennettiin: Mikäli kausituote tai suurempien erikoiserien tuote myöhästyy jakelunaloituspäivästä, tuotetta ei ole jaettavissa tuolloin riittävästi ensitäyttöä ajatellen tai tuote ei ole myynnin aloituspäivänä myyntikelpoinen, veloitetaan tarjoajalta 1250,00 euroa (+ alv).

Tilausvalikoima, Tuotteiden tarjoaminen tilausvalikoimaan, Toimitustavat alle täsmennettiin: Myyjä voi tarjota tuotteet Alkon myymälöihin joko toimitusehdolla TOP Alkon myymälät (Finnterms 2001) 31.5.2024 asti / DDP purettuna myymälän varastotilassa (Incoterms 2020) 1.6.2024 alkaen tai Alkon keskusvarastolle toimitusehdolla TOP Alkon keskusvarasto (Finnterms 2001) 31.5.2024 asti / DDP purettuna varastotilassa (Incoterms 2020) 1.6.2024 alkaen. Mikäli tilattua tuotetta ei ole toimitettu tilauksella pyydettyssä ajassa, Alkolla on oikeus perua tilaus.

Tietojen antaminen myynnistä -otsikon alle täsmennettiin: Myyjä, tuottaja tai agentti saa tietoa kaikkien monopolin alaisten tuotteiden myynnistä. Myyntitilastot ovat luottamuksellisia ja ne on tarkoitettu vain oman liiketoiminnan kehittämiseen. Myyjä voi jakaa tietoa myynneistä ainoastaan päämiehellensä, esim. tuottajalle tai brändin omistajalle. Myyntitietoja ei saa jakaa konserniyritysten sisällä eteenpäin sisäryityksille, jotka eivät toimi Alkon sopimuskumppanina. Raportit ovat saatavilla sopimussuhteessa oleville

tavarantoimittajille tai potentiaalisille tavarantoimittajille tavarantoimittajaportalissa.

Kaupankäynnin ehtoja -otsikon alle on täsmennetty: Vakiovalikoimaan, kausivalikoimaan ja erikoiseriin tarjottaessa tulee ottaa huomioon, että suorajakelu on mahdollista vasta, kun liitteessä 2C mainitut volyyymi- ja muut edellytykset täyttyvät ja myyjä on hyväksytysti testannut Alkon kanssa koko tilaus-toimitusprosessiin liittyvän sähköisen sanomavirran. Sanomavirta perustuu kansainväliseen EDI-standardiin ja Alkon soveltamisohjeeseen kustakin erillisestä sanomasta: tilaus, sähköinen lähetysluettelo, lasku sekä toimitukseen ja laskuun liittyvät korjaukset. Käyttöönotto toteutetaan Alkon hyväksymässä aikataulussa. EDI-testaukseen sekä yhteyden avaamiseen liittyvät kustannukset veloitetaan erikseen julkaistun hinnaston ("Toimittajaveloitukset") mukaisesti toimittajalta.

Vastuullisen hankinnan ehdot -otsikon alle täsmennettiin: Alko edellyttää koulutuksen ja sen päivitysten suorittamista kaikilta myyjiltä. Jos myyjällä on valtuutettu edustaja (agentti), myös agentin on suoritettava koulutus. Myyjän edustaja voidaan myös velvoittaa osallistumaan erikseen määriteltyihin vastuullisuuskoulutuksiin esim. ihmisoikeuskoulutukseen. Velvoittavista koulutuksista ilmoitetaan tavarantoimittajaportalissa. Myyjien osallistumista koulutuksiin seurataan, ja veloitteen laiminlyönti voi johtaa seuraamuksiin. Edelleen saman kohdan alle on lisätty Alko edellyttää kaikilta yhteistyökumppaneiltaan toimenpiteitä vastuullisen hankinnan tavoitteiden saavuttamiseksi. Erityisiä velvoitteita asetetaan tuotteille joiden myynti ylittää 15 000 litraa vuodessa, mikäli myyjän kokonaistoimitukset Alkolle ylittävät 250 000 litraa vuodessa. Litramyyntirajan ylittävien tuotteiden osalta myyjältä edellytetään Alkon ympäristö- ja ilmastotavoitteita tukevia konkreettisia ja todennettavia toimenpiteitä. Esimerkki toimenpiteistä voisi olla:

- Pariisin ilmastopimuksen +1,5 C tavoitteen mukaiset ilmastotavoitteet ja -toimenpiteet (esim. Science Based Target mukaisesti)
- Tuotteen arvoketjun (tai oman arvoketjunsä) hiilijalanjäljen määrittelemine, sekä raportoine Alkolle toimitetun osuuden hiilijalanjäljestä.
- Raportoimaan ja tuottamaan Alkolle tietoa pyydetysti huolellisuusperiaatteen mukaisesta toiminnasta arvoketjussaan sekä vastaamaan vuosittain määriteltyihin kyselyihin.

- Toimittamaan Alkolle erikseen määritellyjä hankintaketjuun liittyviä vastuullisuustietoja esim. huolellisuusvelvoitteen täyttämiseksi ja Corporate Sustainability (CSRD) raportoinnin tarpeisiin.

Mikäli tavarantoimittaja/myyjä ei toimita riittäviä raportteja tai jättää kyselyihin vastaamatta riittävästä Alkon tiedoksiannosta ja aikataulusta huolimatta, veloittaa Alko myyjältä 10 % tuotteen kuukaudessa kerryttämästä liikevaihdosta, kuitenkin maksimissaan 10 000 euroa kuukaudessa per tuote, aina siihen saakka, että riittävät dokumentit on toimitettu. Saman kohdan alle täsmennettiin: Alko vastaa ensimmäisen auditoinnin mahdollisista kustannuksista. Jos auditointi joudutaan uusimaan poikkeamista johtuen, vastaa myyjä tällaisen auditoinnin kokonaiskustannuksista. Auditoinnista kieltäytyminen voi johtaa Alkon ja myyjän välisten kaikkien sopimusten ja liikesuhteiden välittömään päättämiseen ilman korvausvelvollisuutta. Edelleen saman kohdan alle lisättiin: Mikäli Alko saa todennäköisenä pidettävän tiedon amfori BSCI Code on Conductin rikkomuksesta, ensisijaisesti Alko edellyttää korjaavia toimenpiteitä ja Alko voi teettää auditoinnin tai muita seurantatoimenpiteitä tilanteen korjaamisen varmistamiseksi. Mikäli Alkon seurantatoimenpiteen tuloksena havaitaan kolmannen osapuolen todentamia löydöksiä (findings), myyjä on velvollinen hoitamaan auditoinnista ja seurantatoimenpiteistä aiheutuneet kustannukset.

Laatuvaatimukset, Parasta ennen -merkintä -kohtaan täsmennettiin: Tuotteisiin tulee olla merkittynä Parasta ennen -merkintä lainsäädännön asettamien vaatimusten mukaisesti. Tuotteissa, joissa merkintää käytetään, tulee Alkon keskusvarastolle ja suoratoimituksina myymälöihin tai verkkokauppaan toimitettaessa olla myyntiaikaa jäljellä vähintään neljä kuukautta (pl. sahti).

Hinta- ja toimitustapamuutokset valikoimassa oleviin tuotteisiin, Hinnastojaksot -kohtaan päivitettiin hinnastojaksot. Tuotetiedon ylläpito ja tuotemuutokset valikoimassa oleviin tuotteisiin -otsikon alle täsmennettiin: Mikäli tuotetiedon oikeellisuudessa on asiakkaan kannalta merkityksellinen virhe, seuraa toimittajalle 300,00 euron (+ alv) maksu. Tällainen virhe on esimerkiksi poikkeama tuotteen allergeenitiedoissa tai päivittämättä jäänyt EAN-koodi.

Vähittäismyyntihinnat, Vähittäismyyntihinnan laskeminen -kohtaan täsmennettiin: Tuotteen toimitusehto vaikuttaa Alkon vähittäismyyntihinnan määrittelyyn. Kotimainen myyjä voi hoitaa tuotteen jakelun myymälöihin (toimitusehto TOP Alkon myymälät, Finnterms 2001 31.5.2024 asti) / (toimitusehto DDP purettuna myymälän varastotilassa, Incoterms 2020 1.6.2024 alkaen) tai valita Alkon tarjoaman varastointi- ja jakelupalvelun (toimitusehto TOP Alkon keskusvarasto, Finnterms 2001 31.5.2024 asti) /

(toimitusehto DDP purettuna varastotilassa, Incoterms 2020 1.6.2024 alkaen).
Ulkomainen myyjä voi halutessaan käyttää Alkon maahantuontipalvelua
(toimitusehdot FCA, FOB tai DAP, Incoterms 2020).

Liitteeseen 2, Alkon osto- ja toimitusehdot, Irtisanominen -kohtaan lisättiin:
Lisäksi Alkolla on oikeus irtisanoa tämä sopimus yksittäisen tuotteen osalta,
mikäli tuote siirtyy Alkon Toimitussopimuksen sopimusalaan kuuluvaksi
(sopimus koskien myös päivittäistavarakaupoissa luvanvaraisesti myytäviä
alkoholijuomia) lainmuutoksesta johtuen. Enintään 5,5 % juomatuotteiden osalta
Valikoimaanotto-ohje irtisanoutuu automaattisesti 19.3.2024 ja tuotteet siirtyvät
Toimitussopimuksen alaiseksi.

Liitteeseen B2, Toimitukset Alkon keskusvarastoon, päivitettiin: Toimituslauseke
(31.5.2024 asti): Toimituslauseke on TOP (toimitettuna perille) Alkon
keskusvarasto Vantaa. Kotimaisiin toimituksiin sovelletaan Finnterms 2001 -
ehtoja. Toimituksen on tapahduttava verottomasta varastosta. Toimituslauseke
(1.6.2024 alkaen): Toimituslauseke on DDP (purettuna varastotilassa).
Kotimaisiin toimituksiin sovelletaan Incoterms 2020 -ehtoja. Toimituksen on
tapahduttava verottomasta varastosta. Otsikon Hallinnolliset ja
volyyymiedellytykset Alkon keskusvarastoon alle päivitettiin:
Toimituslausekkeella TOP Alkon keskusvarasto (31.5.2024) asti / DDP
(purettuna varastotilassa) (1.6.2024) alkaen toimittavalla juomatoimittajalla tulee
olla Valviran myöntämä alkoholijuoman tukkumyyntilupa ja muut toiminnan
vaatimat luvat. Kohtaan Maksuehdot ja laskutuskäytäntö täsmennettiin:
Maksuehto on 30 päivää laskun päiväyksestä, joka voi olla aikaisintaan tavarantoimituksen
lähetyspäivä. Lasku tulee lähettää viimeistään toimitusta seuraavana päivänä
tilauspäivän hinnoilla.

Liitteeseen 2C, Suorajakeluehdot Alkon myymälöihin, päivitettiin:
Toimituslauseke (31.5.2024 asti): Toimituslauseke on TOP Alkon myymälät
Finnterms 2001. Toimituslauseke, Manner-Suomi (1.6.2024 alkaen):
Toimituslauseke on DDP purettuna myymälän varastotilassa (Incoterms 2020).
Samaan kohtaan lisättiin: Toimituslauseke, Ahvenanmaa (1.6.2024 alkaen):
Toimituslauseke on DDP purettuna myymälän varastotilassa (Incoterms 2020).
Koska myynti tapahtuu Ahvenanmaan sisäisenä myyntinä, laskut sisältävät
arvonlisäveron. Myyjä vastaa tavaroiden tullaamisesta Ahvenanmaalle sekä
valmisteveroista. Otsikon Hallinnolliset ja volyyymiedellytykset suorajakelijoille
alle päivitettiin: Sähköisten sanomaliikenneyhteyksien rakentaminen tapahtuu
Alkon määrittämässä aikataulussa. Mikäli yhteyksiä ei saada hyväksytysti
testattua viimeistään yhtä (1) kuukautta ennen uudelle tuotteelle määritettyä
jakelunaloituspäivää, tuotteen jakelu tapahtuu Alkon keskusvaraston kautta.

Toimittajan tulee tällöin tehdä uusi tarjous toimitusehdolla TOP Alkon keskusvarasto (31.5.2024 asti) / DDP purettuna myymälän varastotilassa (Incoterms 2020) (1.6.2024 alkaen) siten, ettei tuotteen tarjottu vähittäismyyntihinta muutu. Valikoimaantulon jälkeen jakelijamuutoksen voi tehdä normaalin jakelijamuutos- ja hinnastorytmin mukaisesti. Toimitukset - otsikon alle päivitettiin: Tilauksia tulee voida toimittaa kaikkiin myymälöihin vähintään kerran viikossa Alkon toimituskalenterin mukaan ja suuriin myymälöihin menekin mukaisesti useammin.

Muutokset 24.9.2024

Kohtaan Alkoholijuomien vähittäiskauppa Suomessa, Erityisasema sekä ohjeen ja ehtojen soveltuminen, täsmennettiin: Tätä ohjetta ja sen ehtoja sovelletaan alkoholilain 3 §:n mukaisiin alkoholijuomiin, jotka eivät ole luvanvaraisesti myytävissä päivittäistavarakaupoissa ("Erityisaseman piiriin kuuluvat tuotteet"). Kohtaan Valikoiman ohjaus, Valikoiman kohdentaminen täsmennettiin: Vuonna 2026 vakiovalikoiman viinit ja muut viinituotteet pl. kuohuviinit ja kuohuviinin kaltaiset tuotteet 0,75 litran pakkauksessa, vähittäismyyntihinnaltaan enintään 14,99 €, voivat saada myymäläkohdennusta, mikäli ovat pakattuna vähäpäästöisempään pakkaukseen (enintään 420 g lasipullo tai juomapakkaus, jonka hiilijalanjälki enintään 525 g CO₂e / litra). Tarkastelu tehdään kesäjakson 2025 päätyttyä. Saman kohdan alle lisättiin: Vuonna 2027 vakiovalikoiman kuohuviinit ja kuohuviinin kaltaiset tuotteet 0,75 litran pakkauksessa, vähittäismyyntihinnaltaan enintään 19,99 €, voivat saada myymäläkohdennusta, mikäli ovat pakattuna vähäpäästöisempään pakkaukseen (enintään 835 g lasipullo tai juomapakkaus, jonka hiilijalanjälki enintään 1044 g CO₂e / litra). Tarkastelu tehdään kesäjakson 2026 päätyttyä.

Mikäli myyjä vetoaa juomapakkauksen hiilijalanjälkikriteeriin, tulee myyjän pystyä osoittamaan se todistettavasti Alkolle. Mikäli pullo vaihdetaan pois vähäpäästöisemmästä pakkauksesta, vapautetaan se heti kohdennuksen piiristä. Tuotteet, jotka eivät täytä yllä mainittuja kriteerejä, voivat jatkaa valikoimissa kohdentamattomina tuotteina. Edelleen saman kohdan alle täsmennettiin: Myyjä ylläpitää juomapakkaustietoja tuotekortilla ja vastaa tuotetiedon oikeellisuudesta. Edellä mainituista rajoista voidaan joustaa, mikäli myyjä pystyy osoittamaan, että paikallisesta lainsäädännöstä johtuen tämä raja ei ole mahdollinen, tai mikäli myyjä pystyy osoittamaan, että juomapakkauksen hiilijalanjälki on korkeammasta painosta huolimatta juomalitran kohden enintään 525 g CO₂e / litra (ei-kuohuvat viinit ja viinituotteet) tai 1044 g CO₂e / litra (kuohuviinit ja kuohuviinin kaltaiset tuotteet). Saman kohdan alle lisättiin aikataulu dokumenttien ilmoittamiselle.

Tuotehaut ja tarjousmenettely -kohdan alle täsmennettiin: Vakiovalikoimaan ei voi tarjota jo vakiovalikoimassa olevaa tuotetta, ellei sitä ole erikseen tuotehaussa mainittu. Jos valikoimassa oleva tuote tarjotaan ja tulee valituksi vakiovalikoimaan, Alko sulkee tuotteen tilauksilta ja poistaa sen edellisestä valikoimatyyppistä ennen tuotteen vakiovalikoimaantulopäivää. Myymäläsaldot voidaan tarvittaessa siirtää uudelle tuotenumeralle. Kausi- ja erikoiserätuotteen tarjoaminen tuotehakuun on mahdollista, jos sille määritelty valikoimajakso on loppunut. Pienempiin erikoiseriin tai tilausvalikoimaan ei voi tarjota jo valikoimassa olevaa tuotetta. Tuote katsotaan valikoimassa olevaksi ostopäätöksen jälkeen. Tilausvalikoimassa olevien viinien kohdalla on huomioitava, että myymäläsaldot voidaan siirtää uudelle tuotenumeralle vain, jos tuotteen vuosikerta pysyy samana. Mikäli vuosikerta eroaa ja tuotteella on myymäläsaldot jäljellä, tulee niiden olla myytyinä ennen uuden tuotteen valikoimaan tuloa. Mikäli näin ei ole, tavarantoimittajan tulee lunastaa tuotteet takaisin tai pyytää tuotteiden hävittämistä. Alko veloittaa kustannukset erikseen julkaistun veloitustilan mukaisesti.

Kohtaan Tilausvalikoima, Tuotteiden tarjoaminen tilausvalikoimaan, Tarjoamisessa huomioitavaa, täsmennettiin: Mikäli itsepalvelulistauksen tarjouksella on virheitä, myyjällä on kaksi viikkoa aikaa korjata virheet. Mikäli virheitä ei korjata määräaikaan mennessä, tarjous hylätään. Mikäli tarjouksen tuoteryhmä, toimitustapa tai muu merkittävä hinnoittelutekijä, kuten panttitieto on valittu väärin, edellytetään aina kokonaan uutta tarjousta.

Kohtaan Siirtyminen tilausvalikoimasta toiseen valikoimaan, Myyntitarkastelun perusteella, täsmennettiin: Tilausvalikoiman T1-luokan tuotteiden myyntiä seurataan kuukausittain. Mikäli tuotteen myynti ylittää 2000 myyntiyksikköä 12 kuukauden rullaavalla jaksolla ja on muodostunut vähintään 20 myymälän kautta tai myynti 12 kuukauden rullaavalla jaksolla ylittää 20 000 euron verottoman liikevaihdon ja on muodostunut vähintään 20 eri myymälän kautta, sillä on mahdollisuus siirtyä vakiovalikoimaan, jos tavarantoimittaja niin haluaa. Myyntiä ja 20 myymälän kriteeriä tarkasteltaessa verkkokaupan myynti katsotaan aina noutopaikkana toimivan myymälän myynniksi. Alko ilmoittaa ehdon täyttymisestä toimittajalle. Mikäli toimittaja ei halua heti ehdon täytyttyä siirtää tuotetta vakiovalikoimaan edellytyksenä on, että edellisen 12 kuukauden myyntiehdot täyttyvät edelleen kuukausitarkastelun perusteella. Mikäli tuote halutaan siirtää T1-luokasta vakiovalikoimaan, myyjän tulee tehdä tuotemuutospyyntö ja lähettää kolme näytettä. Mahdolliset ruuhkatilanteet saattavat pidentää valikoimasta toiseen siirtymisen käsittelyaikaa.

Tuotteiden poistaminen valikoimasta -otsikon alle täsmennettiin: Myyjä vastaa siitä, että tuotetta on haun ja tarjouksen mukaisesti toimitettavissa, ja sitoutuu ilmoittamaan Alkole kirjallisesti tuotteen loppumisesta, jolloin tuote poistetaan valikoimasta. Mikäli myyjä laiminlyö ilmoitusvelvollisuutensa, on Alkolla oikeus asettaa tuote väliaikaisesti loppuneeksi ja tarvittaessa soveltaa poistamisen ehtoja.

Kohtaan Kaupankäynnin ehtoja, Hinta- ja toimitustapamuutokset valikoimassa oleviin tuotteisiin, hinnastojaksot, päivitettiin hinnastojaksot.

Kohtaan Vähittäismyyntihinnat, Vähittäismyyntihinnan laskeminen, lisättiin: En Primeur -viinien vähittäishinnoittelu poikkeaa em. hinnoittelumallista. En Primeur -viinien poikkeuksellisesta hankintamallista johtuen Alko pyrkii vähittäishinnoittelemaan tuotteet kansainvälistä markkinahintaa vastaavaan tasoon.

Liitteeseen 2B, Toimitukset Suomesta Alkon keskusvarastoon, lisättiin otsikko Ilmoitus tuotteen väliaikaisesta loppumisesta. Tilausvalikoiman osalta toimittajan tulee ilmoittaa Alkole välittömästi tuotteen väliaikaisesta loppumisesta ja siitä, milloin tuotetta on jälleen saatavilla. Ilmoitus tapahtuu päivittämällä saatavuustieto tavarantoimittajaportaalin saatavuustietosovellukseen. Mikäli myyjä laiminlyö ilmoitusvelvollisuutensa, on Alkolla oikeus asettaa tuote väliaikaisesti loppuneeksi ja tarvittaessa soveltaa poistamisen ehtoja.

Liitteeseen 2C, Suorajakeluehdot Alkon myymälöihin, Ilmoitus tuotteen väliaikaisesta loppumisesta täsmennettiin: Toimittajan tulee ilmoittaa Alkole välittömästi tuotteen väliaikaisesta loppumisesta ja siitä, milloin tuotetta on jälleen saatavilla. Ilmoitus tapahtuu päivittämällä saatavuustieto tavarantoimittajaportaalin saatavuustietosovellukseen. Mikäli myyjä laiminlyö ilmoitusvelvollisuutensa, on Alkolla oikeus asettaa tuote väliaikaisesti loppuneeksi ja tarvittaessa soveltaa poistamisen ehtoja.

Liitteeseen 7, Jakelija- ja toimitusehtomuutokset, täsmennettiin: Tuotteesta on tehtävä uusi tarjous Kumppaniverkossa viimeistään hinnastojakson aikataulussa ilmoitettuun päivään mennessä. Tarjoukseen tulee liittää kopiot uudesta valtuutuksesta ja vanhan valtuutuksen peruutuksesta. Vaihtoehtoisesti uusi jakelija voi esittää riittävän selvityksen tarjottavan tuotteen hankintaketjusta, alkuperästä sekä vahvistuksen tuotteen saatavuudesta. Tapauksissa, joissa tuotteelle on useampi mahdollinen toimittaja, valitsee Alko tuotetta edullisemmin tarjoavan toimittajan. Mikäli hinta on sama, jatkaa Alko

olemassa olevan toimittajan kanssa. Lisäksi muuta selvitystä käytettäessä tarvitaan tuotteelle liitteen 6 mukainen analyysitodistus tuotteen aitouden validointia varten. Ilmoitetut muutokset astuvat voimaan seuraavalle hinnastojaksolle, jolloin vanhan valtuutuksen voimassaolo päättyy.

Liitteeseen 9, Dollylavat, Ympärivuotisesti dollylavalla toimitettavat tuotteet, päivitettiin jakeluaikataulu sekä ympärivuotisille dollyille että kausidollyille.

Liitteeseen 13, Alennetun hinnoittelukertoimen laskenta ja soveltaminen hintalaskelmaan, päivitettiin esimerkkilaskelma arvonlisämuutoksen osalta.

Muutokset 30.12.2024

Uuden Kumppaniverkon käyttöönoton myötä hintalaskurista on luovuttu ja viittaukset hintalaskuriin on poistettu.

Kohtaan Valikoiman suunnittelu, Valikoimasuunnitelmat, Valikoimansuunnittelumalli, täsmennettiin: Tuotteiden valikoimaanottaminen perustuu systemaattiseen suunnitteluun, jonka pohjalta Alko julkaisee valikoimasuunnitelman kolme kertaa vuodessa vakiovalikoimalle, erikoiserille ja kausituotteille. Valikoimasuunnitelmat julkaistaan Kumppaniverkossa. Mahdolliset valikoimasuunnitelman lisähaut samoin kuin erikoiserien ja kausivalikoiman haut voidaan julkaista erillisinä ilmoituksina Kumppaniverkossa.

Otsikon Kausivalikoiman tuotteet alle täsmennettiin: Erityistä kautta tai tapahtumaa varten hankittavien tuotteiden valinta perustuu kyseisen ajankohdan erityistarpeisiin. Kausituotteita valikoimaan otettaessa sovitaan myös tuotteen valikoimasta poistamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä. Kausituotteet kohdennetaan oston yhteydessä tarkennetun menekkiarvion perusteella myymälöihin.

Otsikon Erikoiserät alle täsmennettiin: Kuukausittain valikoimaan tulevat erikoiserät sisältävät kaksi kokonaisuutta: suuremmat ja pienemmät erikoiserät. Suuremmilla erikoiserillä on laajempaa kysyntää sekä saatavuutta. Pienemmät erikoiserät ovat erityisesti harrastajia kiinnostavia huipputuotteita. Lisätietoa pieneristä ja tarjontaohjeet löytyvät Tavarantoimittajaportaalista.

Valikoimaanotto-ohjeeseen lisättiin uusi osio, Tietojen antaminen myynnistä, Tietojen antaminen myynnistä kaksoisroolissa toimiville tavarantoimittajille: Kaksoisroolissa toimivat myyjät eivät saa tietoa kaikkien erityisaseman alaisten tuotteiden myynnistä. Myyjän katsotaan olevan kaksoisroolissa ensinnäkin sen

toimiessa itse vähittäismyyjänä, tai sen kuuluessa konserniin, jolla on alkoholijuomien vähittäismyyntilupa. Toiseksi kaksoisrooli katsotaan olevan sellaisilla myyjillä, joilla on omistuksellinen yhteys alkoholijuomien vähittäiskauppaan, joka harjoittaa etämyyntiä tai tarjoaa tuotteita etäostettavaksi Suomeen (alkoholin verkkokauppa kotimaassa tai ulkomailta). Myyjän ei katsota toimivan kaksoisroolissa, jos myyjän vähittäismyynti tapahtuu ainoastaan tuotteen valmistuspaikalta tai anniskeluluvan yhteyteen myönnetyllä vähittäismyyntiluvalla, ja on luonteeltaan pienimuotoista. Kaksoisroolissa toimiva myyjä on velvollinen ilmoittamaan Alkolle määritelmän mukaisesta vähittäismyyntitoiminnasta tai sen käynnistämisestä. Epäselvissä tilanteissa myyjän tulee osoittaa, ettei se toimi edellä mainitussa kaksoisroolissa.

Liitteestä 5, GTIN-koodit, Valviran koodit ja kuljetuspakkauksen koodit, kohdasta GTIN-koodit poistettiin: Tilausvalikoiman tuote voidaan erillisellä hyväksynnällä merkitä myös Alkon tuotenumeroilla viivakoodimuodossa. Tuotenumeron lisäksi tuotteelle on haettava Valviran koodi, mutta siitä ei saa tehdä viivakoodia tuotteen etikettiin. Alkon tietojärjestelmä vaatii 13-numeroisen koodin. Kumppaniverkon käyttäjien tulee siksi tuotetta tarjotessa lisätä lyhempiin koodeihin nollia eteen, jotta niistä saadaan 13-numeroisia. Viivakoodivaatimuksesta voidaan poiketa tapauskohtaisesti pienten erikoiserien tuotteiden kohdalla. Tällöin tuotteelle tulee hakea Valviran koodi. Kaikista poikkeustapauksista on kuitenkin sovittava erikseen Alkon vastaavan tuotepäällikön kanssa. Valviran koodit ovat muotoa 64192941XXXXX, eikä niistä saa tehdä viivakoodia tuotteen etikettiin.

Liitteeseen 8, Tuotemuutokset, Tuotemuutos, joka vaatii uuden tarjouksen, Tuotteesta on tehtävä uusi tarjous seuraavissa tapauksissa: Uuden tarjouksen tekeminen, täsmennettiin: Uutta tarjousta edellyttävissä tuotemuutoksissa tulee tehdä tuotemuutostarjous. Ennen tarjouksen tekoa mahdollisesta muutoksesta tulee neuvotella vastaavan tuotepäällikön kanssa.

Alkoholivalmisteiden valikoimaanotto-ohje ja siinä tapahtuneet muutokset vuonna 2024

Alko päivitti alkoholivalmisteiden valikoimaanotto-ohjeensa kerran vuonna 2024. Muutokset astuivat voimaan 1.4.2024.

Ennen alkoholivalmisteiden valikoimaanotto-ohjeiden muutoksia Alko on julkaissut tavarantoimittajaportalissa suunnitellut muutokset kuulemismenettelyssä, ja ehdotetut muutokset ovat olleet alan toimijoiden kommentoitavissa.

Alko julkaisi 1.4.2024 voimaan astuneeseen ohjeeseen suunnitellut muutokset kuulemismenettelyssä 26.1.2024. Palautteet muutoksiin pyydettiin lähettämään 9.2.2024 mennessä. Päivitetty ohje julkaistiin digitaalisessa muodossa Alkon verkkosivuilla 20.2.2024.

Alkoholivalmisteiden valikoimaanotto-ohjeeseen tehtiin seuraavat muutokset vuonna 2024:

Muutokset 1.4.2024

Valikoimaanotto-ohjeen nimi päivitettiin: Alkon erityisasemaan perustuvien alkoholivalmisteiden valikoimaanotto ja vähittäismyynti 1.4.2024. Koko ohjeen osalta päivitettiin: Toimituslausekkeet päivitetään Finnterms-ehdoista (2001) Incoterms-ehdoin (2020) 1.6.2024 alkaen. 31.5.2024 asti käytössä ovat Finnterms-ehdot. Toimituslausekkeet muuttuvat sekä Suorajakeluehdoissa Alkon myymälöihin että Toimituksissa Suomesta Alkon keskusvarastoon.

Kohtaan Alkoholijuomien vähittäiskauppa Suomessa, Erityisasema, täsmennettiin: Suomen alkoholilainsäädännön mukaan alkoholin kulutusta tulee ohjata siten, että alkoholin käytöstä aiheutuvat yhteiskunnalliset, sosiaaliset ja terveydelliset haitat olisivat mahdollisimman vähäiset. Alko Oy ("Alko") on itsenäinen, sosiaali- ja terveysministeriön alaisuudessa toimiva valtionyhtiö, jolla lain mukaan on eräin poikkeuksin yksinoikeus alkoholia sisältävien juomien ja alkoholivalmisteiden vähittäiskauppaan. Merkittävin poikkeus on alkoholilaissa määritelty enimmäisraja alkoholia sisältävien juomien ja alkoholivalmisteiden luvanvaraiselle vähittäismyyntille. Saman kohdan alle lisättiin: Tätä ohjetta ja sen ehtoja sovelletaan alkoholilain 3 §:n mukaisiin alkoholivalmisteisiin, jotka eivät ole luvanvaraisesti myytävissä päivittäistavarakaupoissa ("Erityisaseman piiriin kuuluvat tuotteet"). Tätä ohjetta ja sen ehtoja sovelletaan tuotteeseen koko sen elinkaaren ajan, mikäli se tuotteen tilaushetkellä oli tämän sopimuksen piirissä.

Alkoholivalmiste-otsikon alle täsmennettiin: Alkoholivalmisteella tarkoitetaan alkoholilain (1102/2017) mukaisesti alkoholipitoista ainetta, joka ei ole alkoholijuoma eikä väkiviina. Tätä ohjetta sovelletaan Erityisaseman piiriin kuuluvaan sellaiseen kiinteää ainetta olevaan tai kiinteää ainetta sisältävään alkoholivalmisteeseen, joka on tarkoitettu nautittavaksi sellaisenaan tai joka voidaan saada juotavaksi erottamalla siitä ainesosia tai lisäämällä siihen nestettä.

Vastuullinen hankinta -otsikon alle lisättiin: Vastuullinen hankinta Alkossa kattaa seuraavat osa-alueet: ilmastopäästöt, luonnon monimuotoisuus, kiertotalous, ihmisoikeuksien toteutumisen varmistaminen, osaamisen kehittäminen, tuoteturvallisuus ja -laatu, läpinäkyvyys ja jäljitettävyys sekä eettinen kaupankäynti. Saman kohdan alle täsmennettiin: Alko edellyttää myyjän suorittavan Vastuullisen hankinnan koulutuksen, jolla varmennetaan riittävä ymmärrys vastuullisen hankinnan toimintaperiaatteiden luomista velvoitteista ja käytännönvaikutuksista. Jos myyjällä on valtuutettu edustaja (agentti), myös agentin on suoritettava koulutus. Linkki koulutukseen löytyy tavarantoimittajaportalista. Edelleen saman kohdan alle lisättiin: Myyjän on hyvä varmistaa, että käytettyjen kuljetusliikkeiden tavoitteet ja toimenpiteet ovat linjassa Pariisin sopimuksen (tai päivitetyn kansainvälisen ilmastomuutossopimuksen) kanssa ja siten yhteensopivia ilmaston lämpenemisen rajoittamiseen 1,5 celsiusasteeseen.

Tuotehaut ja tarjousmenettely, Osallistuminen tuotehakuun, Tarjousten tekeminen -kohdan alle täsmennettiin: Tarjouksen voi jättää alkoholivalmisteiden tarjouslomaketta käyttäen sähköpostitse osoitteeseen purchasinghelp@alko.fi. Logistiset vaihtoehdot tarjouksille -otsikon alle päivitettiin: 1. Toimitukset Suomesta Alkon myymälöihin (toimitusehdolla TOP Alkon myymälät, Finnterms 2001) 31.5.2024 asti / (toimitusehdolla DDP purettuna myymälän varastotilassa, Incoterms 2020) 1.6.2024 alkaen. 2. Toimitukset Suomesta Alkon keskusvarastoon (toimitusehdolla TOP Alkon keskusvarasto, Finnterms 2001) 31.5.2024 asti / (toimitusehdolla DDP purettuna varastotilassa, Incoterms 2020) 1.6.2024 alkaen.

Tuotteiden valinta ja valikoimaantulo, Valikoimaantulon peruuntuminen, alle täsmennettiin: Mikäli myyjä ei tarjouksesta huolimatta pysty toimittamaan tarjoamaansa tuotetta annetun määräajan puitteissa, Alko peruuttaa tuotteen valikoimaantulon ja veloittaa myyjältä tuotteen listauksesta aiheutuneet kustannukset tavarantoimittajaportalissa julkaistun veloitustilan ”Toimittajaveloitukset” mukaisesti. Kaupankäynnin ehtoja, Vastuullisen hankinnan ehdot, alle täsmennettiin: Alko edellyttää koulutuksen ja sen päivitysten suorittamista kaikilta myyjiltä. Jos myyjällä on valtuutettu edustaja (agentti), myös agentin on suoritettava koulutus. Myyjän edustaja voidaan myös velvoittaa osallistumaan erikseen määriteltyihin vastuullisuuskoulutuksiin esim. ihmisoikeuskoulutukseen. Velvoittavista koulutuksista ilmoitetaan tavarantoimittajaportalissa. Myyjien osallistumista koulutuksiin seurataan, ja veloitteen laiminlyönti voi johtaa seuraamuksiin.

Alko vastaa ensimmäisen auditoinnin mahdollisista kustannuksista. Jos auditointi joudutaan uusimaan poikkeamista johtuen, vastaa myyjä tällaisen auditoinnin kokonaiskustannuksista. Auditoinnista kieltäytyminen voi johtaa Alkon ja myyjän välisten kaikkien sopimusten ja liikesuhteiden välittömään päättämiseen ilman korvausvelvollisuutta. Saman kohdan alle lisättiin: Mikäli Alko saa todennäköisenä pidettävän tiedon amfori BSCI Code on Conductin rikkomuksesta, ensisijaisesti Alko edellyttää korjaavia toimenpiteitä ja Alko voi teettää auditoinnin tai muita seurantatoimenpiteitä tilanteen korjaamisen varmistamiseksi. Mikäli Alkon seurantatoimenpiteen tuloksena havaitaan kolmannen osapuolen todentamia löydöksiä (findings), myyjä on velvollinen hoitamaan auditoinnista ja seurantatoimenpiteistä aiheutuneet kustannukset.

Vähittäismyyntihinnat -otsikon alle täsmennettiin: Vähittäismyyntihinnat perustuvat tuotteen verottomaan hintaan Alkon myymälän takaovella. Alkon Erityisaseman piiriin kuuluvien tuotteiden hinnoittelumalli on julkinen. Vähittäismyyntihinnan laskeminen -otsikon alle täsmennettiin: Tuotteen toimitusehto vaikuttaa Alkon vähittäismyyntihinnan määrittelyyn. Kotimainen myyjä voi hoitaa tuotteen jakelun myymälöihin (toimitusehto TOP Alkon myymälät, Finnterms 2001 31.5.2024 asti) / (toimitusehto DDP purettuna myymälän varastotilassa, Incoterms 2020 1.6.2024 alkaen) tai valita Alkon tarjoaman varastointi- ja jakelupalvelun (toimitusehto TOP Alkon keskusvarasto, Finnterms 2001 31.5.2024 asti) / (toimitusehto DDP purettuna varastotilassa, Incoterms 2020 1.6.2024 alkaen). Ulkomainen myyjä voi halutessaan käyttää Alkon maahantuontipalvelua (toimitusehto DDP, Incoterms 2020).

Liitteeseen 2 B, Toimitukset Suomesta Alkon keskusvarastoon päivitettiin: Otsikon Toimituslauseke (31.5.2024 asti) alle: Toimituslauseke on TOP (toimitettuna perille) Alkon keskusvarasto Vantaa. Kotimaisiin toimituksiin sovelletaan Finnterms 2001 -ehtoja. Toimituksen on tapahduttava verottomasta varastosta. Otsikon Toimituslauseke (1.6.2024 alkaen) alle: Toimituslauseke on DDP (purettuna varastotilassa). Kotimaisiin toimituksiin sovelletaan Incoterms 2020 -ehtoja. Toimituksen on tapahduttava verottomasta varastosta. Otsikon Maksuehtot ja laskutuskäytäntö alle: Maksuehto on 30 päivää laskun päiväyksestä. Lasku tulee lähettää viimeistään toimitusta seuraavana päivänä tilauspäivän hinnoilla. Laskua ei voi päivätä tavaran lähetyspäivää aikaisemmaksi.

Liitteeseen 2C – Suorajakeluehdot Alkon myymälöihin, päivitettiin: Otsikon Toimituslauseke (31.5.2024 asti) alle: Toimituslauseke on TOP Alkon myymälät Finnterms 2001. Otsikon Toimituslauseke, Manner-Suomi (1.6.2024 alkaen): Toimituslauseke on DDP purettuna myymälän varastotilassa (Incoterms 2020).

Edelleen saman kohdan alle lisättiin: Toimituslauseke, Ahvenanmaa (1.6.2024 alkaen): Toimituslauseke on DDP purettuna myymälän varastotilassa (Incoterms 2020). Koska myynti tapahtuu Ahvenanmaan sisäisenä myyntinä, laskut sisältävät arvonlisäveron. Myyjä vastaa tavaroiden tullaamisesta Ahvenanmaalle sekä valmisteveroista.

Otsikon Hallinnolliset ja volyymiedellytykset suorajakelijoille alle täsmennettiin: Sähköisten sanomaliikenneyhteyksien rakentaminen tapahtuu Alkon määrittämässä aikataulussa. Mikäli yhteyksiä ei saada hyväksytysti testattua viimeistään yhtä (1) kuukautta ennen uudelle tuotteelle määritettyä jakelunaloituspäivää, tuotteen jakelu tapahtuu Alkon keskusvaraston kautta. Toimittajan tulee tällöin tehdä uusi tarjous toimitusehdolla TOP Alkon myymälät (Finnterms 2001) 31.5.2024 asti / DDP Alkon keskusvarasto, purettuna myymälän varastotilassa (Incoterms 2020) 1.6.2024 alkaen siten, ettei tuotteen tarjottu vähittäismyyntihinta muutu. Valikoimaantulon jälkeen jakelijamuutoksen voi tehdä valikoimaanotto-ohjeen mukaisesti.

Otsikon Ilmoitus tuotteen väliaikaisesta loppumisesta alle täsmennettiin: Toimittajan tulee ilmoittaa Alkolle välittömästi tuotteen väliaikaisesta loppumisesta ja siitä, milloin tuotetta on jälleen saatavilla. Ilmoitus tehdään sähköpostilla osoitteeseen tilausvalikoima@alko.fi. Otsikon Toimitukset alle täsmennettiin: Tilauksia tulee voida toimittaa kaikkiin myymälöihin vähintään kerran viikossa Alkon toimituskalenterin mukaan ja suuriin myymälöihin menekin mukaisesti useammin. Otsikon Vastaanotto alle täsmennettiin: Kuljettaja tai muu toimittajan edustaja purkaa tavarat myymälän osoittamaan, ennalta valmisteltuun paikkaan. Ennen toimituksen kuittaamista kuljetuspakkausten ja lavojen lukumäärää verrataan kuljettajan käsipäättteen tai rahtikirjan tietoihin kuljettajan läsnä ollessa. Mahdolliset toimitusreklamaatiosanomaiset tai -informaatio lähetetään toimittajalle viiden (5) arkipäivän kuluessa toimituksen vastaanottamisesta.

Liitteeseen 3, Tarjouslomakkeen täyttäminen ja valtuutukset, Valtuutukset - kohdan alle täsmennettiin: Uusien tuotteiden tarjouksiin on liitettävä valmistajan tai tuotemerkin omistajan valtuutus, tai muu riittävä selvitys tuotteen hankintaketjusta ja alkuperästä, sekä vahvistus tuotteen saatavuudesta. Valtuutusta ei kuitenkaan tarvita, jos myyjä tarjoaa tuotemerkkiä, johon hänellä on omistus- tai käyttöoikeus. Valtuutuksiin käytettävä lomakepohja on tavarantoimittajaportaalissa.

Liitteeseen 5, Näytteiden ja todistusten toimittaminen, Alkon pyytämien näytteiden ja todistusten toimittaminen -kohdan alle täsmennettiin: Näytteet

tulee toimittaa Alkoon haussa määritellyssä aikataulussa. Näytteet voi tuoda Alkon keskusvarastoon työpäivinä klo 9–15 välillä. Näyte-erään suositellaan liitettäväksi lomake "Alkon pyytämien näytteiden vastaanottokuittaus", joka on tavarantoimittajaportalissa. Otsikon Jakelunaloitusnäytteet alle täsmennettiin: Ostetun tuotteen jakelunaloitusnäytteeksi on toimitettava yksi (1) myyntipakkaus tuotteen ensimmäisestä, myymälöihin jaettavasta saapumiserästä. Näytteiden saatteenä on toimitettava tarjoajan allekirjoittama Alkon lomake "jakelunaloitusnäytteiden saate", joka on tavarantoimittajaportalissa.

4.4 Tavarantoimittajayhteistyö ja sidosryhmien kuuleminen

Alko järjesti neljä tavarantoimittajatilaisuutta vuonna 2024. Tilaisuudet ovat avoimia Alkon tavarantoimittajille ja kutsut tilaisuuksiin julkaistaan aina Alkon Tavarantoimittajaportalissa. Tilaisuudet järjestettiin sekä Teams Live Event -sovelluksen kautta, että livetilaisuuksina. Tavarantoimittajatilaisuudet vuonna 2024 pidettiin 15.2.2024 (Live), 21.5.2024 (Teams), 10.9.2024 (Live) ja 28.11.2024 (Teams).

Vuonna 2024 Alkon toimintaan liittyvistä asioista viestittiin aktiivisesti tavarantoimittajille tavarantoimittajainfoissa ja tarkemmin eri aihealueiden osalta tavarantoimittajatilaisuuksien yhteydessä pidetyissä tai erikseen järjestetyissä työpajoissa. Vuonna 2024 pidettiin seuraavat työpajat: 15.2.2024 (Live), jossa osallistettiin tavarantoimittajia valikoimasuunnitteluun valikoimadataa ja tutkimustietoa hyödyntäen, 7.5.2024 (Live), jossa aiheena oli CSRD osana yhteispohjoismaista yhteistyötä, 11.6.2024 (Live), CSRD-työpaja, jonka aiheena oli E1 ilmastonmuutos, sekä 4.12.2024 (Teams), jonka aiheena oli Living wages in our supply chains -webinar.

Alko järjesti 6.3.2024 tuote-esittelymessut Helsingin Kattilahallissa, jonne osallistuivat Pääkaupunkiseudun ja Etelä-Suomen alueen valikoima- ja palvelumestarit, palvelupäälliköt ja oto-kouluttajat sekä tavarantoimittajat. Länsi-Suomen, Lounais-Suomen, Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen alueiden valikoima- ja palvelumestarit, palvelupäälliköt ja oto-kouluttajat osallistuivat tavarantoimittajien virtuaalisille tuote-esittelymessuille 20.3.2024. Virtuaalisilla tuote-esittelymessuilla tavarantoimittajilla oli mahdollisuus kertoa tuotteistaan Alkon henkilöstölle virtuaalisella messualustalla.

Normaalien tavarantoimittajatapaamistensa lisäksi Alko tapasi seuraavia alan järjestöjä vuoden 2023 aikana: Suomen Alkoholijuomakauppa ry, Suomen Alkoholijuomakauppa ry – vastuullisuustyöryhmä, toimialajärjestöjä alkuperämaista: BoReTT/Hungarian wines ja Unkarin lähetystö, California Wine

Institute, Comité Champagne, Panimoliitto, Pienpanimoliitto, Saksan viinitiedotus, Vini del Piemonte, Wines of Chile, FEVE – the Federation of European manufacturers of glass containers sekä Serbian suurlähettiläs.

Lisäksi Alkon henkilökunnalla oli viikoittain tapaamisia tavarantoimittajien sekä tuottajien kanssa, joissa selvennettiin Alkon toimintaa, sääntöjä sekä ajankohtaisia asioita.

4.5 Aistinvaraiset arvioinnit

Valikoimaanotto-prosessissa suoritettujen aistinvaraisten arvioiden osalta Alko kertoo, että aistinvaraisesti arvioitiin yhteensä 9192 tuotetta.

Vuoden 2024 aistinvaraisten arviointien määrästä oli

- kotimaisia tuotteita 406, joista sokkoarvostelujen määrä oli 177
- muiden EU-maiden tuotteita 6 560, joista sokkoarvostelujen määrä oli 1 597
- EU:n ulkopuolisia tuotteita 2 226, joista sokkoarvostelujen määrä oli 713

4.6 Esteellisyys ostoprosessissa

Alkoholilain 25 §:n 3 momentissa säädetään ostoprosessiin osallistuvan henkilön esteellisyydestä. Alkon palveluksessa oleva ei saa käsitellä myyntiin ottamista tai myynnistä poistamista koskevaa asiaa eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä, jos hän tai hänen läheisensä on hallintolain 28 §:ssä tarkoitetussa suhteessa valmistajaan tai myyjään.

Tuotearviointeja tekevät henkilöt, jotka ovat ilmoittaneet siirtyvänsä toisen alkoholialan toimijan palvelukseen, eivät ole ilmoituksensa jälkeen enää osallistuneet tuotearviointien tekoon.

Alkon mukaan vuoden 2024 aikana kaksi Alkon työntekijää on jäävänsä itsensä tuotteiden arvioinnista määrättyissä tilanteissa. Syynä jäävyykseen on ollut henkilöiden perheenjäsenten toiminta alkoholialan yrityksissä. Toinen jääväys koskee tiettyä alkoholialan yritystä ja toinen koskee kaikkien kotimaisten panimotuotteiden arviointia.

4.7 Alkon maahantuontipalvelu

Alkolla ei ole omaa alkoholijuomatuotteiden maahantuontia. Alko kuitenkin tarjoaa tavarantoimittajille yhtenä logistisena toimintatapavaihtoehtona maahantuontipalvelua, jonka kustannukset huomioidaan sellaisenaan tuotteiden hinnoittelussa. Alko ei tarjoa maahantuontipalvelua tilausvalikoiman tuotteille. Alko ei itse aktiivisesti hae tai valikoi tuotteita maahantuontiinsa, vaan päätöksen maahantuojasta tekee tuotteen päämies. Päämiehillä on mahdollisuus kaksi kertaa vuodessa vaihtaa toimitusehtoja ja halutessaan esimerkiksi muuttaa Alkon maahantuontipalvelun toiselle maahantuojalle.

Tavarantoimittaja voi itse valita haluamansa logistisen toimintatavan kolmesta vaihtoehdosta, jotka ovat:

1. Tavarantoimittaja itse hoitaa tuotteen varastoinnin ja jakelun myymälöihin,
2. Alko hoitaa tuotteen varastoinnin ja jakelun myymälöihin, tai
3. Alko hoitaa tuotteen maahantuonnin, varastoinnin ja jakelun myymälöihin.

Alkon maahantuontipalvelun osuus vuotuisesta myynnistä vaihtelee, mutta on yleensä muutaman prosentin kokoluokkaa.

5 Alkon monopolitoiminnan valvonta vuonna 2024

Vuonna 2024 Alkon valvontaan ovat osallistuneet Kilpailu- ja kuluttajavirasto sekä Valvira.

5.1 Kilpailu- ja kuluttajavirasto

Kilpailu- ja kuluttajavirasto (KKV) on 25.8.2025 toimittamassaan lausunnossa lausunut seuraavaa:

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) on pyytänyt Kilpailu- ja kuluttajavirastolta (KKV) tietoja sellaisista Alko Oy:tä (Alko) koskevista KKV:n käsittelyssä vuonna 2024 olleista asioista, joihin KKV:n näkemyksen mukaan olisi tarpeen viitata Euroopan komissiolle annettavassa alkoholijuomien vähittäismyyntimonopolin toimintaa koskevassa raportissa.

KKV:n näkemyksen mukaan raportissa tulisi viitata 21.10.2024 pidettyyn neuvontatapaamiseen (KKV/1145/14.00.00/2024), jossa Alko esitteli suunnittelemaansa tavarantoimittajaraportoinnin uudistuksia. Tavarantoimittajat saavat Alkon raportoinnin kautta yksityiskohtaista tietoa omien tuotteidensa myynnistä sekä yleisempää tietoa kaikkien alkoholia sisältävien tuotteiden myynnistä. Alko oli edellisen kerran käsitellyt tavarantoimittajaraportointiaan KKV:n kanssa vuonna 2018. Raportointikäytäntöjen päivittäminen oli tullut ajankohtaiseksi Alkon toimintaympäristön muutosten vuoksi.

Alkon toimintaympäristön muutokset liittyvät muun muassa alkoholin myyntimahdollisuuksien laajentamiseen vähittäiskaupoissa sekä kotiinkuljetuksen sallimiseen. Alkon tavarantoimittajakenttä on laaja, ja muutosten myötä osa toimittajista on kaksoisroolissa myyden tuotteita sekä Alkolle että suoraan kuluttajille. Kaksoisroolissa olevat toimijat ovat samanaikaisesti sekä Alkon yhteistyökumppaneita että kilpailijoita, minkä Alko kertoi haluavansa ottaa huomioon raportoinnissaan. Keskeisin suunniteltu muutos oli kaikkien tuotteiden myyntiin liittyvän raportoinnin kaventaminen suhteessa kaksoisroolissa oleviin tavarantoimittajiin. Vuonna 2018 Alko oli lisännyt tavarantoimittajaraportointia, mutta markkinatilanteen muutosten vuoksi se arvioi laajan näkyvyyden voivan aiheuttaa kilpailijoiden välisiä tietojenvaihto-ongelmia.

KKV toi esiin, että asiaan liittyy kilpailuoikeudellisia näkökohtia, jotka johtuvat yhtäältä Alkon monopoliasemasta ja toisaalta kilpailijoiden välisistä suhteista, ja näiden yhteensovittaminen vaatii erityistä huolellisuutta. Alkon on huolehdittava kauppakumppaneidensa syrjimättömästä kohtelusta, mutta liian laaja tietojen jakaminen voi vääristää kilpailua. KKV totesikin, että raportoinnin kaventaminen voisi vähentää tietojenvaihtoon liittyviä kilpailuoikeudellisia riskejä. Lisäksi KKV painotti, että markkinatilanne on muuttunut merkittävästi vuodesta 2018, jolloin Alko viimeksi keskusteli raportointikäytännöistään. Näin ollen KKV:n aiempiin näkemyksiin ei tule enää nojautua, vaan asia on arvioitava uudelleen.

5.2 Valvira

Valviran tehtävänä on ollut valvoa, että Alko toimii alkoholilain mukaisesti. Tässä valvontatyössä virasto on seurannut Alkon toimintaa ja kuullut muun ohessa Alkon tavarantoimittajia sekä muita alkoholijuomamarkkinoiden toimijoita. Valvira on myös säännöllisesti tavannut Alkon edustajia ja esittänyt näkemyksensä sille esitetyistä muutoksista, kuten muutoksista valikoimaanottomenettelyssä.

Alkoholilain 79 §:n 1 momentin mukaan, jos tarjouksen tekijä tai tavarantoimittaja katsoo, että alkoholiyhtiö on toiminut alkoholijuomien ottamisessa vähittäismyyntiin, niiden poistamisessa vähittäismyyntistä tai niiden hinnoittelussa 25 §:n 1 momentin vastaisesti, se voi vaatia alkoholiyhtiöltä menettelyä koskevan perustellun päätöksen. Vaatimus on esitettävä 30 päivän kuluessa siitä, kun tarjouksen tekijä tai tavarantoimittaja sai tiedon alkoholiyhtiön menettelystä. Alkoholilain 80 §:n 2 momentin mukaan alkoholiyhtiön päätökseen saa vaatia oikaisua Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään.

Vuoden 2024 aikana ei Valviran käsiteltäväksi tullut uusia oikaisupyyntöjä alkoholiyhtiön päätöksistä.

6 Lopuksi

Tässä raportissa on kuvattu Alkon toimintaa ja toiminnassa tapahtuneita muutoksia vuonna 2024. Lisäksi raportissa on pyritty luomaan yleiskatsaus Suomen alkoholioloihin sekä käsitelty alkoholista aiheutuneita vaikutuksia tuoreimpiin tilastotietoihin pohjaten.

Raportti on julkinen. Se on suunnattu Euroopan komissiolle ja sen tarkoituksena on informoida komissiota Suomen alkoholioloista sekä Alkon roolista ja toiminnasta monopolijärjestelmässä.

Lisätietoja raportista ja sen laatimisesta Valvirassa antaa juristi Kristiina Meriläinen, puh. 0295 209 517 tai kristiina.merilainen@valvira.fi.

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto, Valvira

Ratapihantie 9, 00520 Helsinki
PL 43, 00521 Helsinki
Ounasjoentie 6, 96200 Rovaniemi

Puhelin 0295 209 111
kirjaamo@valvira.fi
valvira.fi